

บทที่ 2

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม
2. อำนาจหน้าที่ของเทศบาล
3. แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร
4. ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลแม่แจ่ม

เทศบาลตำบลแม่แจ่ม ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บางส่วนของตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการยกฐานะขึ้นจาก “สุขาภิบาลแม่แจ่ม” เป็น “เทศบาลตำบลแม่แจ่ม” เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล พ.ศ. 2542 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้เขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 3 บ้านสันหนอง

หมู่ที่ 4 บ้านเกาะ

หมู่ที่ 12 บ้านช่างเคิ่งบน

หมู่ที่ 18 บ้านเจียง/ดอนใต้ (เทศบาลตำบลแม่แจ่ม, 2554 : 8-18)

ลักษณะที่ตั้ง

เทศบาลตำบลแม่แจ่ม ตั้งอยู่เลขที่ 261 หมู่ที่ 12 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 117 กิโลเมตร ตามเส้นทางแม่แจ่ม - คอยอินทนนท์ และ 156 กิโลเมตร ตามเส้นทางแม่แจ่ม-ฮอด มีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 3.5 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.130 ของพื้นที่ หรือประมาณ ร้อยละ 0.0174 ของพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยเทศบาลตำบลแม่แจ่มมีอาณาเขตดังนี้

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลช่างเคิ่ง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลช่างเคิ่ง
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลช่างเคิ่ง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลช่างเคิ่ง

ประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม ตามสถิติทะเบียนราษฎร มีการเปลี่ยนแปลงประชากร ในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมารายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม

ปี พ.ศ.	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนครัวเรือน
พ.ศ. 2552	1,441	1,410	2,851	1,216
พ.ศ. 2553	1,416	1,384	2,800	1,273
พ.ศ. 2554	1,383	1,356	2,739	1,309

ที่มา: สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลแม่แจ่ม ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2554

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. การคมนาคมการจราจร

ถนน

ถนนที่เทศบาลรับผิดชอบ จำนวน 2 สาย ความยาวรวมทั้งหมด จำนวน 9.030 กิโลเมตร

แยกเป็น

ถนน คอนกรีตเสริมเหล็กความยาวรวม 7.680 กิโลเมตร

ถนนลาดยางความยาวรวม 1.350 กิโลเมตร

2. การประปา

ใช้บริการน้ำประปาจากสำนักงานการประปาภูมิภาค อำเภोजอมทอง (สาขาแม่แจ่ม)

3. การสื่อสารและโทรคมนาคม

การไปรษณีย์แม่แจ่ม

จำนวน 1 แห่ง

โทรศัพท์ แบ่งเป็น

โทรศัพท์สาธารณะ

จำนวน 15 เลขหมาย

โทรศัพท์ส่วนบุคคล

จำนวน 481 เลขหมาย

ชุมสายโทรศัพท์

จำนวน 1 แห่ง

ระบบเสียงตามสายระบบครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน

จำนวน 1 แห่ง

หอกระจายข่าว

จำนวน 1 แห่ง

วิทยุสื่อสาร

จำนวน 1 แห่ง

สถานีวิทยุกระจายเสียง

จำนวน 3 แห่ง

4. ไฟฟ้า

จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า

จำนวน 1,309 ครัวเรือน

ไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่าง)

จำนวน 160 จุด

พื้นที่ที่ได้รับการบริการไฟฟ้า

จำนวนร้อยละ 95 ของพื้นที่ทั้งหมด

5. ลักษณะการใช้ที่ดิน

พื้นที่พักอาศัย

จำนวน 450 ไร่

พื้นที่การเกษตรกรรม

จำนวน 1,370 ไร่

พื้นที่การพาณิชย์กรรม

จำนวน 60 ไร่

พื้นที่อุตสาหกรรม

จำนวน - ไร่

พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ

จำนวน 150 ไร่

พื้นที่ตั้งสถานศึกษา

จำนวน 80 ไร่

สวนสาธารณะ

จำนวน 30 ไร่

พื้นที่ว่าง

จำนวน 40 ไร่

ด้านเศรษฐกิจ

1. รายได้ประชากร

จากข้อมูลการสำรวจความจำเป็นพื้นฐาน ประจำปี 2554 ในภาพรวมของเทศบาล
ตำบลแม่แจ่ม ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี = 61,479.95 บาท

2. การเกษตรกรรม

ประชากรในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำสวน ในพื้นที่ทำการเกษตรกรรม ทั้งหมด 1,370 ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

ข้าวเหนียว

ข้าวเจ้า

ไร่อ้อยเหลือง ส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ปลูกข้าวสลับการปลูกอ้อยเหลือง

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3. การท่องเที่ยว

ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้งของอำเภอแม่แจ่ม ที่เป็นทางผ่านและเป็นจุดแวะของนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบกับเทศบาลตำบลแม่แจ่มเป็นจุดศูนย์กลางของการจัดงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานนมัสการผ้าตีนจกแม่แจ่ม งานประเพณีลอยกระทง (เดือนยี่เป็ง) และมีวัดที่เก่าแก่ซึ่งจัดงานประจำปีทุก ๆ ปี ทำให้เทศบาลตำบลแม่แจ่มมีศักยภาพเพียงพอที่จะให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4. สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

สถานีบริการน้ำมัน	จำนวน	2	แห่ง
ศูนย์การค้า / ห้างสรรพสินค้า/ ร้านสะดวกซื้อ	จำนวน	2	แห่ง
ตลาดสด	จำนวน	1	แห่ง
ร้านค้าทั่วไป	จำนวน	152	แห่ง
บริษัทสินเชื่	จำนวน	4	แห่ง

5. สถานประกอบการเทศาภิขย์

สถานธนาบาล	จำนวน	-	แห่ง
ท่าเทียบเรือ	จำนวน	-	แห่ง
โรงฆ่าสัตว์	จำนวน	-	แห่ง

6. สถานประกอบการด้านบริการ

โรงแรม	จำนวน	1	แห่ง/30ห้อง
ธนาคาร	จำนวน	2	แห่ง
โรงภาพยนตร์	จำนวน	-	แห่ง
สถานที่จำหน่ายอาหารตาม พระราชบัญญัติสาธารณสุข	จำนวน	4	แห่ง

ด้านสังคม

1. การศาสนา

เทศบาลตำบลแม่แจ่ม มีวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบ 4 วัด มีผู้นับถือศาสนาพุทธมากกว่าร้อยละ 99 นับถือศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 0.83 มีโบสถ์คริสต์ 2 แห่ง นอกจากนั้นนับถือศาสนาอิสลาม

2. ขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

เทศบาลตำบลแม่แจ่ม มีภาษาเหนือ (คำเมือง) เป็นภาษาท้องถิ่นที่ดั้งเดิมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของชาวแม่แจ่ม มีสำเนียงการพูดที่แตกต่างจากภาษาภาคกลางและไม่เหมือนกับภาษาอีสาน งานประเพณีสำคัญๆ ที่เทศบาลได้มีการจัดงานสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ งานมหกรรมเทศกาลผ้าตีนจกแม่แจ่ม ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมสังเขป ประกวดทอผ้าตีนจก ประกวดธิดาตีนจก แข่งขันล่องแพ ฯลฯงานประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือนพฤศจิกายน กิจกรรมสังเขป ประกวดธิดานพมาศ ประกวดโคมไฟ ประกวดหิ้งน้ำ ประกวดกระทง ฯลฯ งานประเพณีสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน กิจกรรมสังเขป วันผู้สูงอายุหรือวันกตัญญู พิธีแห่พระเจ้าแสนทอง พิธีสงฆ์พระธาตุช้างค้ำ ฯลฯ งานวันเด็กแห่งชาติ ประมาณเดือนมกราคม กิจกรรมสังเขป ประกวดร้องเพลง ประกวดสุขภาพเด็ก แข่งขันตอบปัญหา ฯลฯ

3. การศึกษา

เทศบาลตำบลแม่แจ่ม มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เขต 6 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล 1 ศูนย์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 จำนวนครูและนักเรียนจำแนกตามโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม

โรงเรียน	สถานที่ตั้ง	จำนวนนักเรียน			จำนวนครู			หมายเหตุ
		อนุบาล	ประถม	มัธยม	อนุบาล	ประถม	มัธยม	
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาล	หมู่ที่ 3 บ้านสันหนอง	28	-	-	3	-	-	อปท.
ชุมชนบ้านช่างเคิ่ง	หมู่ที่ 3 บ้านสันหนอง	62	186	-	3	15	-	รัฐบาล
บ้านเนินวิทยา	หมู่ที่ 12 บ้านช่างเคิ่งบน	6	124	-	1	10	-	รัฐบาล
เมืองเด็กวิทยา	หมู่ที่ 12 บ้านช่างเคิ่งบน	151	326	-	9	19	-	เอกชน
แม่แจ่ม	หมู่ที่ 12 บ้านช่างเคิ่งบน	-	-	1,504	-	-	68	รัฐบาล

4. การสาธารณสุข

ในเขตเทศบาลมีสถานบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขของภาครัฐและเอกชน ดังนี้

1. โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง เตียงคนไข้ จำนวน 30 เตียง
2. สถานพยาบาล/ คลินิกเอกชน จำนวน 2 แห่ง
3. บุคลากรทางการแพทย์

แพทย์	จำนวน 5 คน
พยาบาล	จำนวน 35 คน
ทันตแพทย์	จำนวน 2 คน
เภสัชกร	จำนวน 4 คน
พนักงานอนามัย	จำนวน 1 คน
ผู้เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาล	จำนวน 23,523 คน

จำนวนที่เข้ารับบริการ จำนวน 67,347 ครั้ง แยกเป็น

ผู้ป่วยใน 2,441 คน จำนวนที่เข้ารับบริการ 3,096 ครั้ง

ผู้ป่วยนอก 21,082 คน จำนวนที่เข้ารับบริการ 64,251 ครั้ง

5. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รถยนต์ดับเพลิง จำนวน 1 คัน

บรรจุน้ำได้ 3,000 ลูกบาศก์เมตร

รถบรรทุกน้ำ จำนวน 1 คัน

บรรจุน้ำได้ 10,000 ลูกบาศก์เมตร

พนักงานดับเพลิง แยกเป็น

พนักงานดับเพลิงเทศบาลตำบลแม่แจ่ม จำนวน 4 คน

อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 48 คน

การฝึกซ้อมบรรเทาสาธารณภัยปีที่ผ่านมา จำนวน 1 ครั้ง

6. สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

6.1 สภาพภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปภายในชุมชนเทศบาลตำบลแม่แจ่ม เป็นที่ราบลุ่มมีป่าไม้ทั่วไป สภาพดินเป็นดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับการเกษตร แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญภายในชุมชน คือ น้ำแม่แจ่ม

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม มี 3 ฤดู เช่นเดียวกับท้องที่อื่นๆ

ดังนี้

เดือนมีนาคม – เดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่มีอากาศค่อนข้างร้อน

เดือนมิถุนายน – เดือนตุลาคม เป็นช่วงฤดูฝน

เดือนพฤศจิกายน – เดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่อากาศหนาวเย็น

6.2 ทรัพยากรน้ำมาจากแหล่งสำคัญ 2 แหล่ง คือ

น้ำฝน

น้ำท่า หมายถึง น้ำบนผิวดินในสภาพต่างๆ เช่น คลอง ลำธาร ห้วย หนอง บึง เป็นต้น โดยในเขตเทศบาล ทรัพยากรน้ำที่ใช้ประโยชน์จากน้ำท่า เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรมได้แก่

ห้วยแม่อวม

ห้วยช่างเคิ่ง

ลำน้ำแม่แจ่ม

6.3 สภาพสิ่งแวดล้อม

คุณภาพแหล่งน้ำ

ตลอดฝั่งน้ำแม่แจ่มในเขตเทศบาล จะมีทั้งที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรกรรม จึงมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำแห่งนี้ ขณะเดียวกันก็มีการระบายน้ำเสียลงสู่ลำน้ำแม่แจ่ม จากการวิเคราะห์แล้วพบว่าน้ำเสียที่พบในแต่ละวันเท่ากับ 5 ลูกบาศก์เมตร/วัน ส่วนหนึ่งเกิดจากชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดระบบการจัดการ ที่ดีในการระบายน้ำทิ้ง คุณภาพน้ำ จึงอยู่ในสภาพที่ต้องมีการฟื้นฟูให้มีสภาพที่ดีขึ้น เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้มากขึ้น

คุณภาพอากาศ

โดยทั่วไป ในเขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม ยังไม่มีปัญหามลพิษทางอากาศที่ร้ายแรงและจากการเฝ้าระวังปัญหามลพิษทางอากาศของเทศบาล จึงพอคาดการณ์ได้ว่า สถานการณ์ระดับฝุ่นในเขตเทศบาลในปัจจุบัน อยู่ในระดับที่ต้องมีการตรวจ ติดตามอย่างต่อเนื่อง

การจัดการมูลฝอย / ระบบการกำจัดมูลฝอย

1. ปริมาณขยะ 4 ตัน/วัน
2. รถยนต์ที่ใช้จัดเก็บขยะ รวม 1 คัน ขนาดความจุ 10 ลบ.หลา (ซื้อเมื่อ พ.ศ. 2545)
3. ขยะที่เก็บจนได้ จำนวน 27 ลูกบาศก์หลา/ วัน
4. ขยะที่กำจัดได้ จำนวน 27 ลูกบาศก์หลา/ วัน
5. กำจัดขยะโดยวิธีฝังกลบ
6. ที่ดินสำหรับกำจัดขยะที่กำลังใช้ จำนวน 20 ไร่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 12 ห่างจากเขตชุมชนเป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร
 ที่ดินสำหรับกำจัดขยะที่ใช้ไปแล้ว จำนวน 10 ไร่
 เหลือที่ดินกำจัดขยะได้อีก จำนวน 10 ไร่
7. สภาพการเป็นเจ้าของที่ดินสำหรับกำจัดขยะ ขออนุญาตจากกรมป่าไม้ฯ

ด้านการเมือง – การบริหาร

1. โครงสร้างอัตรากำลังและอำนาจหน้าที่ในการบริหารงาน

เทศบาลตำบลแม่แจ่มมีการจัดแบ่งส่วนราชการออกเป็น 1 สำนัก 3 กอง คือ

1. สำนักปลัดเทศบาล มีบุคลากรทั้งหมด 19 คน แยกเป็น

พนักงานเทศบาลสามัญ	จำนวน 4 คน
ลูกจ้างประจำ	จำนวน 6 คน
พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน 4 คน
พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน 6 คน

2. กองคลัง มีบุคลากรทั้งหมด 9 คน แยกเป็น

พนักงานเทศบาลสามัญ	จำนวน 4 คน
พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน 4 คน
พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน 1 คน

3. กองช่าง มีบุคลากรทั้งหมด 3 คน แยกเป็น

พนักงานเทศบาลสามัญ	จำนวน 2 คน
พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน 1 คน

4. กองสาธารณสุข มีบุคลากรทั้งหมด 11 คน แยกเป็น

ลูกจ้างประจำ	จำนวน 3 คน
พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน 1 คน
พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน 7 คน

การคลังท้องถิ่น

สถานการณ์คลังของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม ประกอบด้วยการบริหารรายรับในปีงบประมาณที่ผ่านมา เปรียบเทียบย้อนหลัง 5 ปี การบริหารรายจ่ายในปีงบประมาณที่ผ่านมา เปรียบเทียบย้อนหลัง 5 ปี รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 รายรับ-รายจ่าย ตั้งแต่ พุทธศักราช 2549-2553 ของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม

ปี พ.ศ. รายการ	พ.ศ.2549	พ.ศ.2550	พ.ศ.2551	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553
รายรับ	27,060,918.79	29,476,696.10	27,802,967.43	25,583,187.91	22,665,093.62
รายจ่าย	18,188,162.00	17,853,890.41	27,802,818.28	18,710,305.29	21,709,609.66

ที่มา: งบการเงินเทศบาลตำบลแม่แจ่ม: 2554

โดยการใช้จ่ายงบประมาณ จะเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองเทศบาล นโยบายคณะผู้บริหาร และแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล เพื่อให้เกิดบรรลุตามวิสัยทัศน์ของเทศบาล และประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างแท้จริง จากสถานการณ์คลังของเทศบาลที่ผ่านมา มีความมั่นคงอยู่ในฐานะเกินดุลมีรายรับสูงกว่ารายจ่ายจริงทุกปีงบประมาณการใช้ งบประมาณในแต่ละปีจึงมีเสถียรภาพเพียงพอต่อการพัฒนาด้านต่างๆ

การดำเนินกิจการพาณิชย์ของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม

กิจการเทศพาณิชย์ที่เทศบาลตำบลแม่แจ่ม ได้ดำเนินการให้บริการประชาชนในพื้นที่
ได้แก่

1. ตลาดสดเทศบาล	จำนวน 1 แห่ง
ผู้ค้าขาย	จำนวน 102 คน
ค่าเช่าแผงทั้งหมด	เป็นเงิน 739,929 บาท
ค่าใช้บริการห้องน้ำ	เป็นเงิน 39,338 บาท
ผู้เช่าห้องแถว	จำนวน 8 คน
ค่าเช่าห้องแถว	เป็นเงิน 180,253 บาท
2. รถบริการดูดสิ่งปฏิกูล	จำนวน 1 คัน
จำนวนผู้ขอใช้บริการ	จำนวน 81 คน
ค่าบริการ	เป็นเงิน 37,400 บาท

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารของเทศบาล

เทศบาลตำบลแม่แจ่ม เดิมเป็นสุขาภิบาลแม่แจ่ม ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2500 และได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลแม่แจ่ม เป็นเทศบาลตำบลแม่แจ่ม ตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พุทธศักราช 2542 ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พุทธศักราช 2542 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของเทศบาลจะเป็นไปตามกฎหมาย โดยกำหนดให้เทศบาลประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาล

สภาเทศบาลนั้น เป็นองค์กรทางการเมืองที่สำคัญ สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน กฎหมายได้กำหนดให้สภาเทศบาลมีสมาชิกได้ 12 คน สมาชิกสภาเทศบาลจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยทั่วไปแล้วสมาชิกสภาเทศบาลจะมีหน้าที่และบทบาทเช่นเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติทั่วไป กล่าวคือ หน้าที่ในทางนิติบัญญัติ ซึ่ง ได้แก่ การเสนอและการพิจารณาร่างเทศบัญญัติของเทศบาล ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยตรงหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหาร ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การเป็นกรรมการสภา การเปิดอภิปราย โดยปกติแล้วสภาเทศบาลจะมีประธานสภา 1 คน รองประธานสภาอีก 1 คน ประธานสภานอกจากหน้าที่โดยตรงในการเป็นประธานในที่ประชุมสภาแล้วยังเป็นตำแหน่งที่มีเกียรตินับว่าเป็นคนสำคัญของท้องถิ่นคนหนึ่งฝ่ายบริหารหรือคณะผู้บริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรีฯ รองนายกฯ ที่ปรึกษาฯ เลขฯ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้รูปแบบของเทศบาลในประเทศไทยทุกแห่งใช้แบบเดียวกันคือ แบบคณะเทศมนตรีและสภา การใช้แบบคณะรัฐมนตรีก็มาจากสภาซึ่งหมายถึงฝ่ายที่มีเสียงข้างมาก (Majority) ในสภาได้ ระบบเทศบาล ก็เช่นเดียวกัน แบบที่ใช้กับเทศบาลก็ใช้

แบบคณะเทศมนตรี ซึ่งคณะเทศมนตรีก็มาจากสภาและจะต้องเป็นฝ่ายเสียงข้างมากในสภานั้นเอง จึงสามารถจัดตั้งฝ่ายบริหารได้ ซึ่งโดยลักษณะเช่นนี้จะเข้าไปในทำนอง รัฐโดยระบบรัฐสภา (Parliamentary System)

แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นกับเทศบาล ได้ดำเนินการ ในรูปแบบของการจัดตั้งองค์กรชุมชนตามชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน มีชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 4 ชุมชน แยกตามเขตเลือกตั้ง 2 เขต ดังนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย

1. หมู่ที่ 3 ชุมชนบ้านสันหนอง
2. หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านเกาะ (บางส่วน)
3. หมู่ที่ 12 ชุมชนบ้านช่างเค็งบน (บางส่วน)
4. หมู่ที่ 18 ชุมชนบ้านเจียง – ป่าฝาง

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย

1. หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านเกาะ (บางส่วน)
2. หมู่ที่ 12 ชุมชนบ้านช่างเค็งบน (บางส่วน)

การอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต / ทรัพย์สิน และสวัสดิการของประชาชน การดูแลป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมไปถึงภัยพิบัติอื่น ๆ ในเขตเทศบาลและพื้นที่ข้างเคียงอยู่ในความรับผิดชอบของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักปลัดเทศบาลซึ่งปัจจุบันมีสถานีดับเพลิงอยู่ 1 แห่ง คือ สถานีดับเพลิงเทศบาลตำบลแม่แจ่ม มีอัตรากำลังรวม 3 คน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่าย-พลเรือน (อปพร.) รวม 48 คน พร้อมทั้งจัดให้มีการอยู่เวรประจำการพร้อมออกปฏิบัติการเมื่อได้รับแจ้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอด 24 ชั่วโมง และให้เวรทุกเวรตรวจเช็คอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ได้แก่ รถดับเพลิง เครื่องหาบหามดับเพลิง เครื่องสูบน้ำ ชุดผจญเพลิง ฯลฯ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมง

อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

เทศบาล มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 (เทศบาลตำบลแม่แจ่ม, 2554: 16-26) ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล

1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

- 1.2 ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- 1.3 รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 1.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 1.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 1.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 1.7 ส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 1.8 บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 1.9 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล
2. หน้าที่ที่อาจทำในเขตเทศบาล
 - 2.1 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
 - 2.2 ให้มีโรงฆ่าสัตว์
 - 2.3 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
 - 2.4 ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
 - 2.5 บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
 - 2.6 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
 - 2.7 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 2.8 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
 - 2.9 เทศพาณิชย์
3. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542
 - 3.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
 - 3.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
 - 3.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
 - 3.4 การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
 - 3.5 การสาธารณสุข
 - 3.6 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
 - 3.7 การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
 - 3.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - 3.9 การจัดการศึกษา

3.10 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ
ผู้ด้อยโอกาส

3.11 การบำรุงรักษาสีลปะ จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี
ของท้องถิ่น

3.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

3.13 การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

3.14 การส่งเสริมกีฬา

3.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

3.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

3.17 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

3.18 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

3.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

3.20 การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

3.21 การควบคุมการเลี้ยงสัตว์

3.22 การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์

3.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยโรง

มหรสพและสาธารณสถานอื่น ๆ

3.24 การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดิน ทรัพยากร
ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

3.25 การผังเมือง

3.26 การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร

3.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ

3.28 การควบคุมอาคาร

3.29 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3.30 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษา
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3.31 กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ
การกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศกำหนด

แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร

ความหมายภาษีอากร

ภาษีอากร เป็นแหล่งที่มาของรายรับที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ รัฐบาลนำรายรับนั้นมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศ เมื่อประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามากเท่าใด รัฐบาลก็ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบมากขึ้นเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงกำหนดหน้าที่ในการเสียภาษีของพลเมืองไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดให้ประชาชนไทยมีหน้าที่เสียภาษีไว้อย่างชัดเจน ผู้ใดจะอ้างไม่รู้กฎหมายมาเป็นสาเหตุของการไม่เสียภาษีอากรไม่ได้

พิพัฒน์ ชันทอง และสาธิต รังคศิริ (2536 : 19) ภาษีอากร หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลจัดเก็บจากประชาชน และนำมาใช้ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยมีได้ให้ประโยชน์ตอบแทนโดยตรงต่อผู้เสียภาษี เป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากรทิศทางเดียวจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล และไม่ก่อให้เกิดภาระในการชำระคืนของรัฐบาล

ข้อที่น่าสังเกตจากนิยามนี้ก็คือ

ภาษีอากรไม่จำเป็นจะต้องเป็นเงินตราเสมอไป อาจเป็นทรัพยากรอื่น ๆ เช่น สินค้าหรือบริการก็ได้ เช่น ในสมัยโบราณมีการเก็บภาษีในรูปของการเกณฑ์แรงงานและในรูปของข้าวเปลือกและผลผลิตอื่น ๆ แม้แต่ในวรรณคดีโบราณของไทยพระร่วงก็ยังต้องส่งส่วยน้ำให้กับขอม ถ้าพิจารณาในปัจจุบันหากมีการเวนคืนที่ดินของประชาชน โดยให้ค่าตอบแทนไม่คุ้มค่างกับที่ประชาชนได้ลงทุนไป ก็น่าจะพิจารณาได้ว่าเป็นการเก็บภาษีอย่างหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งที่รัฐบังคับจัดเก็บจากประชาชนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยมีได้ให้ประโยชน์ตอบแทนโดยตรงอย่างเพียงพอต่อผู้เสียหาย

คำว่า “บังคับจัดเก็บ” ซึ่งให้เห็นถึงว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนไม่ว่าจะสมัครใจหรือไม่ก็ตาม

“นำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม” บอกให้ทราบถึงวัตถุประสงค์เพื่อสังคม โดยรวมมิใช่เพื่อคนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะ ภาษีอากรจึงเก็บจากประชาชน เพื่อประชาชนโดยรวม ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีความชัดเจน โปร่งใส สามารถเปิดเผยได้ว่า นำเงินภาษีอากรของประชาชนไปใช้เพื่อสังคมโดยรวมหรือไม่

“โดยมิได้ให้ประโยชน์ตอบแทนโดยตรงต่อผู้เสียภาษี” หมายความว่า ผู้เสียภาษีจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเสียภาษีโดยทางอ้อม หรือประโยชน์อาจเกิดขึ้นโดยตรงโดยมิได้ตั้งใจ และขนาดของประโยชน์ที่ได้รับก็ไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกับจำนวนภาษีที่เสียไป จะเห็น

ได้ว่าการเสียภาษีอากรแตกต่างกับการซื้อสินค้าโดยทั่วไป การเสียภาษีอากรได้ผลตอบแทนโดยอ้อมและไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกับจำนวนเงินที่จ่ายไป

“เป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากรทิศทางเดียวจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล” บ่งบอกว่า การจัดเก็บภาษีเป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากรในสังคมเท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในสังคม ถึงแม้รัฐบาลมีรายได้น้อยลง แต่ประชาชนมีรายได้ลดลงในจำนวนเดียวกัน ซึ่งเท่ากับเป็นการโอนอำนาจซื้อของประชาชนไปให้รัฐบาลเท่านั้น ถ้าจะเปรียบเทียบกับ การซื้อสินค้าของประชาชนทั่วไป จะเห็นว่าการซื้อขายสินค้าของประชาชนเป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากร 2 ทิศทาง คือ ผู้ซื้อได้สินค้าและผู้ขายได้เงินตราตอบแทน

“ไม่ก่อให้เกิดภาระในการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล” ที่ต้องเน้นในข้อความนี้ เพราะต้องการชี้ให้เห็นว่าเป็นการเก็บภาษีมิใช่กู้ยืมเงินที่ต้องมีการใช้จ่ายเงินคืนและดอกเบี้ยนั่นเอง

เมื่อรัฐบาลเก็บภาษีมาแล้วก็จะนำมาใช้จ่ายบริหารประเทศคืนสู่สังคมโดยรวมต่อไป ข้อน่าสังเกตก็คือถ้าเก็บภาษีมาประกอบกิจการและมีกำไรเกิดขึ้น เช่น กิจการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ลักษณะนี้กำไรที่เกิดขึ้นเท่ากับเป็นการโอนทรัพยากรในรูปของรายได้จากภาคเอกชนมาสู่รัฐบาลแล้ว ลักษณะจะคล้ายอากรอย่างหนึ่งนั่นเอง แต่ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีมาประกอบกิจการและขาดทุน ลักษณะจะเป็นภาษีในทางลบ หรือเป็นการอุดหนุนนั่นเอง

กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร (2550 : 1) ได้ให้ความหมาย ภาษีอากร คือ เงินได้หรือทรัพยากรที่เคลื่อนย้ายจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล แต่ไม่รวมถึงการกู้ยืมหรือขายสินค้าหรือให้บริการในราคาทุนโดยรัฐบาล

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2543 : 129-130) ได้ให้ความหมาย ภาษีอากร คือ สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากรายการและนำมาใช้เป็นประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546 : 5-6) ได้ให้ความหมายของ ภาษีอากรดังนี้
ภาษีอากร คือ สิ่งที่เกิดจากบุคคล ทรัพย์สินหรือธุรกิจเพื่อการสนับสนุนรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่น

ภาษีอากร คือ ส่วนที่รัฐได้มาจากกระแสหมุนเวียนของรายได้เข้าไปสู่ภาครัฐบาล ยกเว้นรายการกู้ยืม และรายจ่ายโดยตรงสำหรับสินค้าและบริการสาธารณะเท่าจำนวนที่จ่ายเต็มตามต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ

ภาษีอากร คือ สิ่งที่เราจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งสังคมที่เจริญรุ่งเรือง

ภาษีอากร คือ การโอนทรัพยากรใด ๆ อันมีลักษณะบังคับแต่มิได้เป็นการลงโทษจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้แล้วล่วงหน้าและไม่โยงถึง

ผลประโยชน์ที่ได้รับโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
บางประการ

วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากร

ภาษีอากรเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของรัฐบาลที่สามารถใช้เป็นมาตรการในการบริหาร
งานคลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541:567-568)

เพื่อหารายได้เป็นค่าใช้จ่ายของรัฐบาล ซึ่งนับว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุด เพราะ
ภาษีเป็นแหล่งที่มาส่วนใหญ่ของรายได้ของรัฐ และรัฐบาลมีความจำเป็นหลายอย่างที่ต้อง
ดำเนินการเพื่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศ
กำลังพัฒนา ดังนั้นภาระในการลงทุนด้านต่าง ๆ ยิ่งมีความจำเป็นและมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ

เพื่อการควบคุม รัฐบาลอาจใช้ภาษีในการควบคุมการบริโภคของประชาชน ควบคุม
และคุ้มครองธุรกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศอีกด้วย เช่น ควบคุมการบริโภคของประชาชน
โดยจัดเก็บภาษีสำหรับสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยหรือสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและอนามัยของ
ประชาชน ได้แก่ ภาษिरถยนต์ เครื่องสำอาง สุรา ยาสูบ เป็นต้น ควบคุมธุรกิจที่มีการผูกขาดโดยการ
เก็บภาษีในอัตราสูง และคุ้มครองธุรกิจบางประเภทโดยการตั้งกำแพงภาษีสำหรับสินค้าเข้าประเภท
เดียวกันหรือลดภาษี ได้แก่ สินค้าประเภททุน เช่น เครื่องมือ เครื่องจักรต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตสำหรับ
ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่รัฐบาลต้องการส่งเสริม

เพื่อกระจายรายได้ รัฐบาลอาจใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้โดยเก็บ
ภาษีรายได้สำหรับคนรวยในอัตราที่สูงกว่าคนจน เช่น การเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า ภาษีทรัพย์สินและ
ภาษีมรดก เป็นต้น

เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลอาจใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือ
ในการรักษาเสถียรภาพของรายได้และการว่าจ้างทำงานให้มีการว่าจ้างทำงานเต็มที่ โดยการ
เปลี่ยนแปลงอัตรากำไรอากร เช่น เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อรัฐบาลอาจเก็บภาษีอากรให้สูงขึ้น เพื่อลด
ปริมาณเงินและอำนาจซื้อของประชาชน หรือเมื่อเกิดการว่างงานรัฐบาลอาจลดภาษีเพื่อให้มีการ
บริโภคมากขึ้น มีการลงทุนมากขึ้น เป็นต้น

อรัญ ธรรมโน (2548:76) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากรไว้ 4 ประการ
ดังนี้

1. เพื่อหารายได้ นำมาใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ ของรัฐ
2. เพื่อการควบคุมและส่งเสริมการบริโภค การผลิต และวิธีการดำเนินธุรกิจโดยการ
เก็บภาษีสูงเมื่อต้องการควบคุม และเก็บภาษีต่ำหรือยกเว้นภาษีเมื่อต้องการส่งเสริม
3. เพื่อการแบ่งกระจายทรัพยากรทั้งในด้านระหว่างบุคคลและท้องถิ่น

4. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ในยามรุ่งเรืองรัฐบาลอาจใช้ระบบภาษีอากรที่มีความยืดหยุ่นในตัวเองตามภาวะเศรษฐกิจ หรืออาจจะเพิ่มอัตราภาษี หรือการจัดเก็บภาษีอากรประเภทใหม่เพิ่มขึ้นก็ได้ และในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำก็อาจจะใช้ระบบภาษีอากรที่มีความยืดหยุ่นในตัวเองหรือลดชั้นอัตราภาษีอากรเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์

สรุป วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากร เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ กิจการส่วนใหญ่เป็นกิจการเพื่อส่วนรวม เช่น ความมั่นคง ความปลอดภัย การศึกษา กิจการสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อควบคุมหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ รัฐบาลสามารถใช้ระบบภาษีอากรควบคุมการบริโภค การผลิต หรือวิธีการดำเนินการทางธุรกิจบางชนิดมิให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจส่วนรวมได้ เช่น ไม่ต้องให้ประชาชนบริโภคสุรา บุหรี่ หรือสินค้าฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ที่เก็บภาษีเหล่านี้ในอัตราสูง ๆ เพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม เช่น ใช้วิธีอัตราภาษีก้าวหน้า ภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก และเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ป้องกันภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืด เป็นต้น

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี

ปรีดา นาคเนาทีม (2535:16) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการ ดังนี้

1. หลักความยุติธรรม ผู้เสียภาษีอากรทุกคนที่อยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน ควรจะต้องเสียภาษี เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของรัฐโดยเท่าเทียมกัน
2. หลักความแน่นอนในการจัดเก็บภาษีจะต้องให้ผู้เสียภาษีได้ทราบถึงเวลา วิธีการในการชำระภาษี จำนวนภาษีอากรที่จะต้องชำระ และสถานที่ชำระภาษี กล่าวคือ ภาษีจะต้องมีความแน่นอน ไม่มีลักษณะกำกวม ลักษณะและรูปแบบของภาษี รวมทั้งจำนวนที่จะต้องเสียภาษี จะต้องเป็นที่ชัดเจนแก่ผู้เสียภาษีทุกคน
3. หลักความสะดวก การจัดเก็บภาษีควรจะต้องจัดเก็บตามวัน เวลา สถานที่และด้วยวิธีการที่จะทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกในการเสียภาษี
4. หลักประหยัด ในการจัดเก็บภาษีจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการบริหารการจัดเก็บภาษีน้อยที่สุด แต่ทำให้รัฐบาลได้รับรายได้มากที่สุด

อรรถ ธรรมโน (2548 : 19) ได้เพิ่มหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีนอกเหนือจากแนวคิดของ อุดม สมิต ไว้ 2 ประการ เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยยิ่งขึ้น ดังนี้

1. หลักทำรายได้ดี คือ ควรมีการจัดเก็บภาษีที่สามารถทำรายได้ได้ดีเพียงพอต่อรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ตามหน้าที่ของรัฐบาลที่แผ่ขยายออกไปอย่างรวดเร็ว

2. หลักความยืดหยุ่น การจัดเก็บภาษีควรมีความยืดหยุ่นตามการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ ระบบภาษีที่ดีควรเป็นเครื่องมือในการควบคุมภาวะเศรษฐกิจได้ คือ รายได้ภาษีอากรควรจะเพิ่มขึ้นเมื่อเศรษฐกิจรุ่งเรือง และลดลงเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2516:9) ได้สรุปหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาษีอากร (Efficiency Criteria) ไว้ 6 ประการ คือ

1. หลักความเป็นธรรม พิจารณาได้จาก

1.1 ความสามารถของผู้เสียภาษี แบ่งออกเป็น

1.1.1 ความเป็นธรรมตามแนวนอน หมายถึง ผู้มีรายได้เท่าเทียมกันควรได้รับการปฏิบัติและเสียภาษีอย่างเท่าเทียมกัน

1.1.2 ความเป็นธรรมในแนวตั้ง หมายถึง ผู้ที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน ควรจะเสียภาษีแตกต่างกัน

1.2 ประโยชน์ของผู้เสียภาษี หมายถึง ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตโดยรัฐมาก จะต้องจ่ายภาษีมากกว่าผู้ที่ได้รับประโยชน์น้อย

2. หลักความเป็นกลาง หมายถึง การจัดเก็บภาษีโดยไม่ให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการทำงานของกลไกตลาด หรือมีผลกระทบกระเทือนแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อให้กลไกตลาดสามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษีอากรที่ควรจะเป็นภาษีอากรที่ไม่มีผลกระทบต่อต้นทุนและประโยชน์ที่ได้ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ไม่ทำให้ต้นทุนที่เสียและประโยชน์ที่ได้สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง ดังนั้น เป้าหมายหลักของความเป็นกลาง ก็คือการพยายามลดภาระส่วนเกินของการเก็บภาษีให้เหลือน้อยที่สุด

3. หลักความแน่นอน แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

3.1 ความแน่นอนในด้านภาระภาษี หมายถึง รัฐบาลต้องการให้ประชาชนกลุ่มใดรับภาระภาษี ภาษีที่ดี มีประสิทธิภาพ จะเป็นภาระภาษีแก่ประชาชนกลุ่มนั้น

3.2 ความแน่นอนของหนี้ภาษี ภาษีอากรที่ดีและมีประสิทธิภาพควรจะเป็นภาษีอากรที่มีความง่ายและความแน่นอนในการประเมินหนี้ภาษีอากร หากผู้เสียภาษีไม่ทราบแน่ชัดว่าตนจะต้องเสียภาษีจำนวนเท่าใด เพราะการประเมินภาษีขึ้นอยู่กับอำนาจและดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ จะเป็นการเปิดช่องให้มีการทุจริตได้ง่าย

3.3 ความแน่นอนในการลดเงินได้เอกชน ภาษีอากรที่ดี มีประสิทธิภาพควรจะเป็นภาษีอากรที่สามารถลดเงินได้ของเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.4 ความแน่นอนเกี่ยวกับการทำนายรายได้จากภาษีอากร ภาษีอากรที่ดีมีประสิทธิภาพ ควรเป็นภาษีอากรที่มีลักษณะความแน่นอนในแง่รายได้ของรัฐบาล คือ สามารถจัดเก็บได้ตาม ประมาณที่กำหนดไว้

4. หลักความประจักษ์แจ้ง ภาษีอากรที่ดี มีประสิทธิภาพ จะเป็นภาษีอากรที่ผู้เสียภาษี ประจักษ์ และตระหนักในภาษีอากรที่ตนต้องเสีย

5. หลักประสิทธิภาพในการบริหาร ภาษีอากรที่ดีมีประสิทธิภาพ ควรมีต้นทุนการ บริหารการจัดเก็บต่ำไม่ว่าจะเป็นต้นทุนของรัฐบาลหรือเอกชน กล่าวคือ

5.1 เป็นภาษีที่เสียต้นทุนในการจัดเก็บต่ำ

5.2 ผู้เสียภาษีต้นทุนในการชำระภาษีต่ำ ได้แก่ ค่าเดินทางเพื่อไปชำระภาษี เวลาที่ เสียไปในการรอคอย หรือการกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ ค่าจ้างนายหน้านักบัญชีหรือตัวแทน

6. หลักผลการจำกัดรายจ่ายสุทธิ ภาษีอากรที่ดี มีประสิทธิภาพ ควรจะเป็นภาษีอากรที่ มีผลในการลดรายจ่ายของเอกชนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ไกรยุทธ ชีรตยาคีนันท์ (2533:85-86) กล่าวว่า เกณฑ์ภาษี คือ คุณสมบัติที่จัดเป็น ส่วนประกอบที่พบได้ในระบบภาษี หรือในภาษีแต่ละชนิด ที่จะช่วยให้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่ต้อง ถูกกระทบด้วยภาษีเหล่านี้ และมีลักษณะที่เอื้อในการจัดเก็บ สามารถช่วยรัฐได้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ เกณฑ์ภาษีควรประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพียงไม่กี่เกณฑ์เท่านั้น โดยมี เงื่อนไขว่าเกณฑ์เหล่านี้จะเกี่ยวพันกับคุณสมบัติหลัก ๆ ที่นักวิชาการมีความเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ ควรพบในโครงสร้างของภาษี เกณฑ์ภาษีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ความเป็นธรรม หมายถึง สภาพที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้รับความเป็นธรรมในการเสีย ภาษี

2. ความเป็นกลาง หมายถึง สภาพที่ภาษีหนึ่งเมื่อจัดเก็บแล้วไม่กระทบต่อการตัดสินใจ ที่มีผลต่อการจัดสรรทรัพยากรของหน่วยเศรษฐกิจ

3. ความเข้าใจง่าย หมายถึง สภาพที่ภาษีมี่โครงสร้างและรายละเอียดเป็นที่เข้าใจง่าย ทำให้เอื้อต่อการจัดเก็บและการเสียภาษี เกณฑ์ความเข้าใจง่ายมี 2 ลักษณะ คือ

3.1 ความเข้าใจง่ายในทัศนะของผู้เสียภาษี แสดงถึงลักษณะของภาษีที่เจ้าหน้าที่ จัดเก็บเข้าใจสาระของภาษีในทุกแง่มุม สามารถชี้แจงทำความเข้าใจในเรื่องภาษีกับประชาชนได้ และสามารถจัดระบบบริหาร ติดตาม ดูแล ให้ผู้เสียภาษีได้อย่างถูกต้อง โดยมีค่าใช้จ่ายในการ บริหารไม่สูง มีความแน่นอน ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ และไม่มีขั้นตอนในการบริหาร ซับซ้อน จนยากที่จะเข้าใจทั้งกระบวนการ แม้กระทั่งในหมู่ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีเอง

3.2 ความเข้าใจง่ายในทัศนะของผู้เสียภาษี แสดงถึงลักษณะภาษีที่ประชาชนสามารถรู้ได้โดยไม่ต้องเพิ่มความพยายามเป็นพิเศษ ว่าใครจะเป็นผู้เสียภาษีชนิดนั้น ๆ และเมื่อจะต้องเสียภาษี ก็สามารถเข้าใจสาระสำคัญของภาษี ทำให้การเสียภาษีถูกต้อง สะดวกในการปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ต้องพึ่งพา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษีช่วยเหลือในกรณีทั่ว ๆ ไป สภาพต่าง ๆ ของภาษีในแง่ของการต้องเสียภาษี และการได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเป็นที่เข้าใจได้ง่าย

สรุป หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี ที่สำคัญประกอบด้วย หลักความเป็นธรรม หลักความแน่นอน หลักความเป็นกลาง หลักอำนวยความสะดวก หลักการยืดหยุ่น และหลักประสิทธิภาพในการบริหาร

ระบบภาษีอากรของไทยในปัจจุบัน

ระบบภาษีอากรของไทยมีวิวัฒนาการมาโดยตลอด โฉมหน้าของระบบภาษีอากรของไทยในปัจจุบันมีรากฐานการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ พุทธศักราช 2475 แต่ระบบและวิธีการที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ อาจกล่าวได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงมาเมื่อ พุทธศักราช 2504 กล่าวคือภายหลังการรัฐประหารในปี พุทธศักราช 2501 ในขณะที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐบาลได้พยายามที่จะปฏิรูประบบการบริหารนโยบายเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการคลังนั้น ได้มีการสถาปนาสำนักงานงบประมาณและสิ่งที่ตามมาคือ การปฏิรูประบบการงบประมาณรวมตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีการจำแนกประเภทรายได้และรายจ่ายของรัฐบาล จุดแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ปี 2504 ซึ่งไม่เพียงแต่ระบบเศรษฐกิจไทยจะก้าวเข้าสู่ยุคแห่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเท่านั้น แต่ทว่ามีการเปลี่ยนแปลงปีงบประมาณให้มาเริ่มต้น เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม อีกด้วย

สมชัย ฤชุพันธุ์ (2528:161) ได้จำแนกประเภทภาษีอากรตามระดับรัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ระดับประเทศ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น

2. ภาษีท้องถิ่น เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ เป็นต้น

การบริหารการจัดเก็บภาษี

จากการนำเสนอในข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การบริหารภาษีมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นกลไกในการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนออกระเบียบในการประเมินจัดเก็บภาษี ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

2. เป็นกลไกในการจัดหาบุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือ กำหนดแผนและประมาณการจัดเก็บภาษีเพื่อที่จะกระตุ้น ส่งเสริม และแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการเสียภาษีให้บรรลุเป้าหมายระดับจุลภาค และวัตถุประสงค์ในระดับมหภาคของภาษีนั้น

ปัจจัยที่ทำให้การบริหารการจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพได้นั้นควรประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีแต่ละชนิดต้องมีการกำหนดอย่างชัดเจน เนื่องจากวัตถุประสงค์จะกำหนดรายละเอียด โครงสร้างของภาษี ความพยายามที่จะให้ภาษีหนึ่งบรรลุวัตถุประสงค์มากอย่างจะทำให้โครงสร้างภาษีมีความซับซ้อนจนยากที่จะเข้าใจ ทั้งในแง่การจัดเก็บภาษีและการเสียภาษี และมักเป็นสาเหตุหลักที่ภาษีนั้น ๆ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่มีอยู่หลายประการในระดับที่คาดหวังไว้ ปัญหาหลักของระบบภาษีประการหนึ่ง คือความพยายามของผู้บริหารประเทศที่จะใช้ภาษีแต่ละชนิดที่จัดเก็บอยู่ทำหน้าที่บรรลุวัตถุประสงค์หลายอย่างพร้อมกัน โดยไม่ตระหนักถึงความขัดแย้งกันของโครงสร้างภาษีโดยเฉพาะการสนองตอบวัตถุประสงค์เฉพาะหน้าที่กำหนดขึ้นทำให้โครงสร้างภาษีมียรายละเอียดเข้าใจยากยิ่งขึ้น การมีข้อบัญญัติต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏในกฎหมายหลัก กฎหมายรองและประกาศต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามจำนวนปีที่มีการจัดเก็บภาษีนั้น และตามวัตถุประสงค์ที่มีอยู่มากประการก็เพิ่มระดับการขาดความโปร่งใสให้แก่ภาษี อันเป็นสาเหตุสำคัญที่เพิ่มปัญหาให้กับการบริหารการจัดเก็บภาษี

ตามหลักการภาษีอากรนั้น ภาษีแต่ละชนิดมีความเหมาะสมที่จะเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การใช้ภาษีแต่ละชนิดเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แต่ละอย่าง จำเป็นจะต้องใช้ให้ถูกต้องถ้าใช้ผิดหน้าที่แล้วภาษีจะปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ผลจึงต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน (ไกรยุทธ ชีรตยาคินันท์, 2533:85-86)

2. โครงสร้างของภาษีต้องมีลักษณะของ “ความเข้าใจง่าย” สำหรับ โครงสร้างภาษีโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 7 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่

2.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี โดยกฎหมายภาษีต้องมีการกำหนดผู้อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีไว้ชัดเจน

2.2 การยกเว้นภาษี คือข้อกำหนดที่ให้ได้รับการยกเว้นภาษี

2.3 ฐานภาษี หมายถึง สิ่งที่เป็นเงื่อนไขหรือมูลเหตุที่ทำให้บุคคลต้องเสียภาษี

2.4 อัตราภาษี กฎหมายภาษีอากร แบ่งอัตราภาษีเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ อัตราภาษีตามมูลค่าหรือตามราคา อัตราแบบนี้จะคิดจากฐานที่เป็นจำนวนเงิน เช่น อากรขาเข้ามักคิดจากมูลค่าของสินค้าที่นำเข้า อีกลักษณะหนึ่ง คือ อัตราตามปริมาณหรือตามสภาพอัตราแบบนี้จะคิดจากฐานที่เป็นปริมาณหรือน้ำหนัก เช่น อากรขาเข้าบางประเภทที่คิดจากปริมาณหรือน้ำหนัก โดยทั่วไปอัตราภาษีจะมีความสัมพันธ์กับฐานภาษี สำหรับอัตราภาษีจะมีอยู่ 3 ประการ คือ

2.4.1 อัตราคงที่ อัตราประเภทนี้จะมีค่าคงที่ตลอดไม่ว่าฐานภาษีเท่าใด

2.4.2 อัตราก้าวหน้า อัตราประเภทนี้มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น เมื่อฐานภาษีใหญ่ขึ้นซึ่งทำให้ระบบภาษีมีความยืดหยุ่นสูงและช่วยในการกระจายรายได้ได้ดี

2.4.3 อัตราถอยหลัง อัตราประเภทนี้จะมีค่าเฉลี่ยลดลงเมื่อฐานภาษีมีการขยายใหญ่ขึ้น

2.5 วิธีการชำระภาษี กฎหมายกำหนดไว้หลายวิธี (สุภา กงทอง, 2552:21-25) ดังนี้

2.5.1 วิธีประเมินตนเอง วิธีนี้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องคำนวณภาษีและยื่นแบบแสดงรายการภาษีด้วยตนเอง เพื่อเสียภาษีในกำหนดเวลาตามกฎหมาย วิธีนี้เหมาะสมกับภาษี ที่ฐานภาษีกว้างครอบคลุมผู้เสียภาษีจำนวนมาก ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บลงได้มาก แต่การจัดเก็บภาษีวิธีนี้ประชาชนควรมีการศึกษาและมีความสนใจในการเสียภาษีสูง มิฉะนั้นอาจต้องมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ควบคุมการเสียภาษีมาก

2.5.2 วิธีการประเมินโดยเจ้าพนักงาน เป็นวิธีที่กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษียื่นแบบแสดงรายการเพื่อแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการคำนวณภาษีต่อเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีโดยยังมิต้องชำระภาษี เมื่อเจ้าพนักงานตรวจสอบรายละเอียดแล้วก็จะทำการประเมินภาษีภายหลัง โดยการแจ้งให้ผู้เสียภาษีทราบและไปชำระในเวลาที่กำหนด วิธีนี้เหมาะกับประเทศที่มีประชาชนไม่มากนักและฐานภาษีไม่กว้าง

2.5.3 วิธีการหักภาษี ณ ที่จ่าย วิธีนี้กฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายเงินมีหน้าที่หักเงินภาษีเมื่อมีการจ่ายเงินแล้วนำส่งต่อรัฐบาลและเมื่อผู้มีเงิน ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีก็จะสามารถนำภาษีที่ถูกหัก ณ ที่จ่าย ไว้แล้วนั้น มาหักออกจากภาษีที่ต้องเสียตามปกติได้ การหักภาษี ณ ที่จ่าย ทำให้รัฐบาลมีรายได้เข้ามาอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ขณะเดียวกันผู้เสียภาษีก็นำเงินภาษีไปใช้ในขณะที่ยังมีรายได้ ซึ่งหากไม่มีการหักภาษี ณ ที่จ่าย เมื่อต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี ผู้เสียภาษีอาจใช้เงินที่ได้มาหมดแล้วทำให้เกิดปัญหาในการเสียภาษีได้

2.5.4 วิธีการชำระภาษีส่งหน้า เป็นวิธีที่ผู้มีเงินได้ประมาณว่าตนจะมีภาษีที่ต้องชำระเท่าใด แล้วนำเงินไปชำระภาษีส่งหน้า และเมื่อถึงการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีก็นำเงินภาษีที่ชำระล่วงหน้ามาหักออกจากภาษีที่ต้องเสียตามปกติได้

2.5.5 วิธีตรวจสอบภาษี เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบภาษี พบว่ามีการเสียภาษีไว้ไม่ถูกต้องก็จะประเมินภาษี หรือเป็นวิธีการเสียภาษีโดยการประเมินของเจ้าพนักงาน วิธีนี้นอกจากจะต้องเสียภาษีเพิ่มเติมแล้วยังต้องเสียเบี้ยปรับ (ค่าปรับ) และเงินเพิ่ม (ดอกเบี้ย) อีกด้วย

2.6 วิธีหาข้อยุติในกรณีมีปัญหาขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษี เนื่องจากข้อกฎหมายและลักษณะของบางธุรกิจมีความสลับซับซ้อน จึงมักเกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างความเห็นของเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษีอยู่เสมอ วิธีจัดข้อขัดแย้งโดยทั่วไปมี 2 ระดับ (ทับทิม บุญยี่, 2550:32) คือ

2.6.1 การจัดข้อโต้แย้งในระดับบริหาร ในกรณีที่ผู้เสียภาษีไม่พอใจในการประเมินภาษีของเจ้าพนักงาน ผู้เสียภาษีจะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ในระดับบริหาร

2.6.2 การจัดข้อโต้แย้งในระดับศาล หากผู้เสียภาษีไม่พอใจในการประเมินของเจ้าพนักงาน หรือไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ก็สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้

2.7 การบังคับและลงโทษตามกฎหมายเพราะหากไม่มีบทลงโทษ กฎหมายก็จะขาดความศักดิ์สิทธิ์ในการบังคับใช้ สำหรับโทษทางกฎหมายมีทั้งโทษทางแพ่งและทางอาญา (พิพัฒน์ ชันทอง และสาริต รังคศิริ, 2536:3)

ปัญหาการบริหารจัดเก็บภาษี ประการหนึ่ง เป็นผลมาจากโครงสร้างภาษีที่สลับซับซ้อนไม่ว่าจะดูจากข้อบัญญัติในตัวบทกฎหมายหลักในประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวพัน ทำให้เข้าใจยากว่าสาระที่ถูกต้อง คืออะไร ทั้งจากแง่ผู้มีหน้าที่เก็บภาษีและผู้มีหน้าที่เสียภาษี ก่อให้เกิดปัญหาการตีความที่มักต้องมีข้อยุติในระดับศาลฎีกา ซึ่งสร้างความเสียหายเกิดขึ้นในลักษณะของการเพิ่มค่าใช้จ่ายในกระบวนการบริหารจัดการ และการเพิ่มเงินภาษีที่ต้องเสียหรือค่าเสียโอกาสของเงินภาษีที่พัวพันกับกระบวนการตีความ (ปัญญชนิกส์ ประพันธ์, 2553:10)

ดังนั้น จึงต้องมีการวางโครงการสร้างภาษีให้มีความง่าย ไม่สลับซับซ้อน สะดวกต่อการบริหารภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ระบบภาษีที่ง่ายจะต้องมีการกำหนดฐานที่ชัดเจน มีการยกเว้นจากฐานที่กำหนดน้อย และมีจำนวนอัตราภาษีน้อย (ไกรยุทธ ธีรตยาภินันท์, 2533:85-86)

3. ความมีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีต้องมีคุณภาพ มีความตั้งใจที่จะเก็บภาษีให้รัฐอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีเป็นผลจากประสิทธิภาพของการจัดเก็บของเจ้าหน้าที่ คุณภาพเจ้าหน้าที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ (เจนภา ชุ่มพันธ์, 2548:33) คือ

3.1 ระดับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการภาษี ซึ่งขึ้นอยู่กับการศึกษาและโครงสร้างของภาษีที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

3.2 ความเพียงพอของสิ่งจูงใจ ที่เจ้าหน้าที่ได้รับจากทางราชการ ซึ่งปัจจัยนี้จะสามารถช่วยลดปัญหาที่เกิดจากปัจจัยประการแรกและประการที่สองได้

3.3 การปรับปรุงประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น จะบังเกิดผลให้การบริหารจัดการเก็บภาษีมีประสิทธิภาพสูงขึ้นด้วย

4. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมักมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบัญญัติแห่งกฎหมายภาษี กล่าวคือ ถ้ามีความพยายามในส่วนของผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่จะเสียภาษี และหนีภาษี ย่อมเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการเก็บภาษี ความพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีมักมีปัจจัยสำคัญดังนี้(ชญาณี เรื่องไทย, 2553:22)

4.1 ระดับจิตสำนึกของผู้เสียภาษีที่อยากจะมีส่วนช่วยเหลือประเทศผ่านการเสียภาษี มีความรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีหน้าที่เสียภาษีอยู่ในระดับสูงย่อมจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมักมีความพร้อมที่จะเสียภาษีมากขึ้น ความรู้สึกเช่นนี้ต้องมีการปลูกฝังอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นธรรมชาติของคนที่ไม่อยากให้เงินของตนแก่ผู้อื่น ยิ่งปัจจัยอื่น ๆ ไม่เกื้อกูลด้วยแล้ว ความรู้สึกดังกล่าวก็จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ปัญหาการบริหารจัดการเก็บประการหนึ่ง คือ เกิดจากจิตสำนึกในด้านภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่มีความไม่พอใจเป็นเบื้องต้นที่จะเสียภาษีให้ภาครัฐ ดังนั้น จึงมีความพยายามที่จะเลี่ยงภาษี และหนีภาษี ซึ่งจะต้องระดมความรู้สึกพร้อมที่จะเสียภาษี ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เสียภาษีให้มีความรับผิดชอบเพื่อสังคม (ชัยปรมศักดิ์ อินดี, 2551:97)

4.2 ระดับประสิทธิภาพของการเก็บภาษี เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับให้ผู้เสียภาษีมักมีความพร้อมที่จะเสียภาษีมากขึ้น ถ้าทราบใดการหนีภาษีไม่ถูกจับหรือความเป็นไปได้ (Probability) ของการถูกจับมีอยู่ในระดับต่ำมาก ประกอบกับบทลงโทษในการหนีภาษีต่ำหรือมีการต่อรองกันได้ ต้นทุนของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต่ำ และต่ำกว่าเงินภาษีที่สามารถดอมได้จากการไม่เสียภาษีจะทำให้ผู้เสียภาษีขาดความพร้อมที่จะเสียภาษี อันเป็นผลให้การบริหารจัดการเก็บภาษีด้อยประสิทธิภาพลง (เจษฎา ชุ่มพันธ์, 2548:33)

4.3 ระดับความเข้าใจง่ายของโครงสร้างภาษี มีส่วนสำคัญในการกำหนดทัศนคติการปฏิบัติตามของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เพราะถ้าโครงสร้างภาษียากที่จะเข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องแม้จะมีความพยายามแล้วก็ตาม ผู้เสียภาษีอาจเลือกที่จะไม่เสียภาษีเลย เพราะอาจได้รับประโยชน์มากกว่าคือการไม่ถูกตรวจสอบได้

4.4 ระดับความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรม จากการปฏิบัติของรัฐด้านภาษีและด้านรายจ่ายของรัฐ ความรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองได้รับความเป็นธรรมจากรัฐในด้านภาษี ย่อมเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่า รัฐไม่ได้มองข้ามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของตัวผู้เสียภาษี และรัฐก็พร้อมที่จะให้ความเป็นธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ความรู้สึกเช่นนี้ย่อมเกื้อกูลให้เกิดความรู้สึกอยากร่วมมือกับรัฐในการเสียภาษีมากขึ้น ความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือก็จะเกิดขึ้นเช่นกัน เมื่อผู้เสียภาษีมีความรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีส่วนทำให้รัฐดำเนินกิจกรรมที่ตนเองได้รับประโยชน์อย่างเห็นได้ชัดและ

รายจ่ายของรัฐก็ใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีการคอร์รัปชัน เพราะหากผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีความรู้สึกในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว ย่อมเป็นผลเสียต่อการบริหารจัดการเก็บภาษี ความรู้สึกที่ว่า รายจ่ายของรัฐให้ประโยชน์โดยตรงต่อผู้เสียภาษี เป็นเรื่องของการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล การใช้จ่ายในกิจกรรมที่ให้ประโยชน์อย่างชัดเจน นักการเมืองและข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตจะมีผลต่อความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี และจะทำให้การบริหารการจัดเก็บภาษีบรรลุเป้าหมาย (ไกรยุทธ ชีรตยาตีนันท์, 2533:85-86)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีโครงสร้างภาษีที่มีลักษณะของความเข้าใจง่าย เนื่องจากความเข้าใจง่ายจะเอื้อให้การจัดเก็บภาษีและการเสียภาษีกระทำได้ง่าย คือมีลักษณะที่ง่ายในแง่การจัดเก็บและการเสียภาษี เพราะจะสามารถกำหนดระดับคุณภาพของการจัดเก็บภาษีและระดับความร่วมมือในการเสียภาษี ทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีจะต้องมีคุณภาพ กล่าวคือ ต้องมีความรู้ในสาระของภาษีทุกแง่มุม สามารถชี้แจงทำความเข้าใจในการเสียภาษีให้กับประชาชนได้ ขั้นตอนการบริหารไม่สลับซับซ้อนและสามารถจัดระบบบริหารที่ติดตามดูแลให้มีการเสียภาษีอย่างถูกต้อง โดยเสียค่าใช้จ่ายในการบริหารทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับภาษีที่เก็บได้ และทางด้านประชาชนผู้เสียภาษี จะต้องมึจิตสำนึกว่าตนเองมีหน้าที่เสียภาษีและให้ความร่วมมือในการเสียภาษี และโครงสร้างภาษีที่เข้าใจง่าย ซึ่งจะทำให้ประชาชนเสียภาษีได้ถูกต้องสะดวกในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่พึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านภาษีช่วยเหลือแต่อย่างใด นอกจากนี้การบริหารงานของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการคอร์รัปชัน มีการใช้จ่ายเงินในกิจการที่ให้ประโยชน์อย่างชัดเจน บริหารงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน ส่งผลทำให้การบริหารงานจัดเก็บบรรลุเป้าหมาย

ภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง

ภาษีประเภทนี้เป็นภาษีที่มีกฎหมายกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บเป็นรายได้ของตนเองซึ่งประกอบด้วย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และอากรการฆ่าสัตว์

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ภาษีโรงเรือนและที่ดินในเขตท้องถิ่นใด ท้องถิ่นนั้นมีอำนาจจัดเก็บเป็นรายได้ของตนเอง และผู้บริหารมีอำนาจแต่งตั้ง “พนักงานเจ้าหน้าที่” และ “พนักงานเก็บภาษี” เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน จัดเก็บภาษีจัดเก็บจาก 1. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ 2. ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ทั้งนี้ ทรัพย์สินนั้นต้องไม่อยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นภาษี

ทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้นภาษี จำนวน 6 ประเภท ตามมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือน และที่ดิน พุทธศักราช 2475

นอกจากนี้ยังมีการลดหย่อนภาษี ในกรณีที่ทรัพย์สินถูกรื้อถอน หรือทำลายระหว่างปี หรือทรัพย์สินทำขึ้นระหว่างปี ให้ประเมินค่ารายปีทรัพย์สินเฉพาะส่วนที่ใช้ประโยชน์ได้จากทรัพย์สินเท่านั้น สำหรับทรัพย์สินที่เจ้าของโรงเรือนติดตั้งส่วนควบที่สำคัญ มีลักษณะเป็นเครื่องจักรกล เครื่องกระทำ หรือเครื่องกำเนิดสินค้าเพื่อใช้ในการดำเนินการอุตสาหกรรมบางอย่าง ในโรงเรือนให้ลดค่ารายปีลงเหลือ 1 ใน 3 ของค่ารายปีของทรัพย์สินที่รวมทั้งส่วนควบนั้น (มาตรา 13)

ผู้มีหน้าที่ในการเสียภาษี ได้แก่ เจ้าของทรัพย์สินหรือเจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ในกรณีที่เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับเจ้าของที่ดินเป็นคนละเจ้ากัน การจัดเก็บภาษีพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องประเมินค่ารายปีของทรัพย์สินที่เสียภาษีโดยประเมินจากจำนวนเงินที่ทรัพย์สินนั้นสมควรให้เขาได้ในปีหนึ่ง ๆ และหากทรัพย์สินที่ให้เขาถือว่าค่าเช่าหรือค่ารายปีมีเหตุอันสมควรที่ทำให้เห็นว่าค่าเช่านั้นไม่ใช่จำนวนเงินอันสมควรให้เขาได้ หรือกรณีค่าเช่าไม่ได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจประเมินค่ารายปีได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สิน ขนาด พื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินได้รับประโยชน์ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด เมื่อหาค่ารายปีได้แล้ว จึงนำมาคิดคำนวณภาษีโดยคิดในอัตราร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี

สำหรับวิธีการชำระภาษี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องมายื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี และชำระภาษีภายใน 30 วัน นับจากวันรับแจ้งการประเมินภาษี และหากผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่พอใจในการประเมิน อาจยื่นแบบพิมพ์ที่กฎหมายกำหนดต่อผู้บริหารท้องถิ่นได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันรับแจ้งการประเมิน และหากยังไม่พอใจคำชี้ขาดของผู้บริหารท้องถิ่นจะนำคดีไปฟ้องต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำชี้ขาดก็ได้

ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่ เป็นภาษีประเภทที่ท้องถิ่นจัดเก็บเป็นรายได้ของตนเองและให้นายกเทศมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานประเมิน และเจ้าพนักงานสำรวจสำหรับในเขตเทศบาล โดยเรียกเก็บจากทรัพย์สินประเภท “ที่ดิน” ซึ่งหมายถึง พื้นที่ดินทั่วไป และรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขา หรือที่มีน้ำด้วย

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ เจ้าของที่ดิน ซึ่งหมายถึงบุคคลหรือคณะบุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์หรือครอบครองอยู่ในที่ดินที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ของเอกชน

เจ้าของที่ดินไม่จำเป็นต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ สำหรับที่ดิน ตามมาตรา 8 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีบำรุงท้องที่ พุทธศักราช 2508 จำนวน 12 ประเภท

นอกจากการยกเว้นภาษีให้กับที่ดินบางประเภทดังกล่าวแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจเทศบาลออกข้อกำหนดเพื่อลดหย่อนไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ ในกรณีที่บุคคลธรรมดาซึ่งเจ้าของที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงที่อยู่ในจังหวัดเดียวกันได้ใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยของตนเอง เป็นที่เลี้ยงสัตว์ของตนเอง หรือประกอบกิจการของตน โดยถ้าเป็นที่ดินในเขตเทศบาลตำบลลดหย่อนได้ 200 ตารางวา 1 ไร่ และในเขตเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร ลดหย่อนได้ 50-100 ตารางวา

การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ที่จะต้องมีการประเมิน “ราคาปานกลางของที่ดิน” ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการตีราคาปานกลางที่ดิน โดยจะต้องตีราคาที่ดินปานกลางของที่ดินในรอบระยะเวลา 4 ปี สำหรับการตีราคาปานกลางที่ดินซึ่งซื้อขายกันโดยสุจริตครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่า 3 ราย ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี คำนวณถัวเฉลี่ยเป็นราคาปานกลาง

อัตราภาษีกำหนดเป็นบัญชีอัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่ท้ายพระราชบัญญัติแบ่งเป็น 34 อัตราตามราคาปานกลางของที่ดิน โดยอัตราที่ 1-33 เป็นอัตราภาษีของราคาปานกลางที่ไม่เกินไร่ละ 30,000 บาท ส่วนที่เกิน 30,000 บาท ให้เสียทุก 10,000 บาท ต่อ 25 บาทเศษของ 10,000 บาท ถ้าถึง 5,000 บาท ให้ถือเป็น 10,000 บาท ถ้าไม่ถึง 5,000 บาท ให้ปัดทิ้ง ให้เสียภาษี 25 บาท ต่อ ๆ 10,000 บาท ของราคาปานกลาง

อัตราภาษีทั้ง 34 อัตรา หากเป็นที่ดินที่ใช้ประกอบการกิจกรรมเฉพาะประเภท ไม่ล้มลูกให้เสียทั้งอัตรา แต่ถ้าเจ้าของที่ดินประกอบกิจกรรมประเภทไม่ล้มลูกนั้นด้วยตนเองให้เสียภาษีอย่างสูงไม่เกินไร่ละ 5 บาท สำหรับที่ดินที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพให้เสียภาษีเพิ่มขึ้นอีก 1 เท่า

สำหรับขั้นตอนการจัดเก็บภาษี เริ่มตั้งแต่เจ้าของที่ดิน ต้องยื่นแบบแสดงรายการที่ดินภายในเดือนมกราคมของปีแรกที่มีการตีราคาปานกลาง และให้ใช้ได้ทุกปีในรอบระยะเวลา 4 ปี

ภาษีป้าย

ภาษีป้ายเป็นภาษีที่ท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บเป็นรายได้ของตนเอง และผู้บริหารท้องถิ่นใช้อำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามคำสั่งอนุญาต

ภาษีป้ายจัดเก็บจากป้ายที่แสดงชื่อ ยี่ห้อ หรือเครื่องหมายที่ใช้ในการประกอบการค้าหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้ หรือโฆษณาการค้า หรือกิจการอื่นเพื่อหารายได้ ไม่ว่าจะแสดงหรือโฆษณาไว้ในที่ใด ๆ ด้วยอักษร ภาพ หรือเครื่องหมายอื่น เช่น แกะสลัก จารึกหรือทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่น

เจ้าของป้ายมีหน้าที่ต้องเสียภาษี กรณีที่เจ้าของป้ายไม่ได้ให้ผู้ครอบครองป้าย เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือที่ดินที่ป้ายนั้นติดตั้งหรือแสดงอยู่เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามลำดับ

เจ้าของป้ายไม่ต้องเสียภาษี สำหรับป้าย ตามมาตรา 8 แห่ง พระราชบัญญัติภาษีป้าย พุทธศักราช 2510 จำนวน 13 ประเภท

อัตราภาษีป้ายเป็นไปตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงซึ่งปัจจุบันกำหนดอัตราภาษีป้ายไว้ดังนี้

1. ป้ายที่มีอักษรไทยล้วน อัตรา 3 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร
2. ป้ายที่มีอักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศหรือปนกับภาพและเครื่องหมายอื่นให้คิดอัตรา 20 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร
3. ป้ายที่มีอักษรไทย หรือป้ายที่มีอักษรไทยบางส่วนหรือทั้งหมดอยู่ได้หรือต่ำกว่าอักษรต่างประเทศ ให้คิดอัตรา 40 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร

หากป้ายใดเมื่อคำนวณแล้วมีภาษีต้องเสียต่ำกว่า 200 บาท ให้เสีย 200 บาทรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 อัตราภาษีป้าย

ประเภท	คำอธิบาย	อัตราภาษี/500 ซม. ²
1	อักษรไทยล้วน	3 บาท
2	อักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศ หรือปนกับภาพและเครื่องหมายอื่น	20 บาท
3 ก	ไม่มีอักษร	40 บาท
3 ข	อักษรไทย หรือบางส่วนหรือทั้งหมดอยู่ได้หรือต่ำกว่าอักษรต่างประเทศ	40 บาท
	อัตราภาษีเสียต่ำกว่า 200 บาท	200 บาท

ที่มา : สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543:38

ป้ายไม่ว่าจะมีรูปร่างหรือลักษณะอย่างไร ให้คำนวณพื้นที่ป้ายดังนี้

(1) ถ้าเป็นป้ายที่มีขอบเขตกำหนดได้ ให้เอาส่วนที่กว้างที่สุดคูณด้วยส่วนที่ยาวที่สุดของขอบเขตป้ายเป็นตารางเซนติเมตร

(2) ถ้าเป็นป้ายที่ไม่มีขอบเขตกำหนดได้ ให้ถือว่า ตัวอักษร ภาพ หรือเครื่องหมายที่อยู่ริมสุดเป็นขอบเขตสำหรับกำหนดส่วนกว้างที่สุดและยาวที่สุดแล้วคำนวณตาม (ก)

ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่จะพิจารณาโดยการคำนวณหาพื้นที่ของป้ายเป็นตารางเซนติเมตรแล้วคูณด้วยอัตราภาษีตามประเภทของป้าย

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้รู้อย่างกว้างขวางเพราะเห็นความสำคัญความจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ใหญ่อย่างต่อเนื่อง (กิตติภาณุจันท์เกษมสุขจรัสแสง, 2550:97) เชื่อว่าทุกคนสามารถมีโอกาสก้าวหน้าในการเรียนรู้และนักการศึกษาผู้ใหญ่จะต้องมีความเชื่อมั่นความสามารถในการเรียนรู้ของเขาซึ่งเอเคอร์ได้เรียบเรียงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีถ้าหากเขามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและการจัดอุปกรณ์การสอนที่ช่วยให้เขาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจริงของเขาจะช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนได้ดีกว่าการใช้อุปกรณ์การสอนที่ไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของเขา
2. ผู้ใหญ่จะรับความคิดใหม่ๆ ได้เร็วถ้าหากความคิดนั้นสอดคล้องกับความเชื่อเก่าของเขา
3. ผู้ใหญ่ที่มีพื้นฐานทางการศึกษาน้อยมักจะไม่นับใจตนเองและคิดว่าตนเองเรียนไม่ไหว การสร้างความสำเร็จในบทเรียนตอนต้นจะช่วยให้ผู้ใหญ่ที่มีพื้นฐานการศึกษาน้อยมีความมั่นใจมาก
4. การช่วยให้ผู้ใหญ่ ได้เรียนในสิ่งที่เขาสนใจให้มากและให้เขาก้าวหน้าไป ตามอัตราความสามารถของเขาเองกับช่วยให้เขาหาคำตอบต่างๆ ได้ด้วยตัวของเขาเอง
5. ผู้ใหญ่มีประสบการณ์ที่ไม่ดีในโรงเรียนมาก่อนแล้วจึงควรพยายามสร้างประสบการณ์เรียนสบายๆ เพื่อให้เขารู้สึกว่าช้าร้อยกับประสบการณ์เดิม
6. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะมีจุดหยุดนิ่งอยู่ช่วงหนึ่งซึ่งผู้สอนจะต้องเข้าใจ และยอมรับ เพราะจุดหยุดนิ่งนั้นเป็นธรรมชาติในการเรียนหลังจากนั้นก็จะมีคามก้าวหน้าต่อไป
7. ควรมีการทบทวนถึงวัตถุประสงค์อยู่เสมอว่าเขาเรียนทำไม ขณะนี้ก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายมากน้อยเพียงใด (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547: 247-249) ได้ศึกษาค้นคว้าจากผลงานของลินเดอร์แมนและได้สรุปเป็นทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

7.1 ความต้องการและความสนใจ (Need and Interest) หมายความว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี หากตรงกับความต้องการและความสนใจของเขา

7.2 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation) หมายความว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนการจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะยึดถือสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ

7.3 การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience) เนื่องจากผู้ใหญ่สะสมประสบการณ์ต่างๆ ไว้มากมาย ซึ่งประสบการณ์ของผู้ใหญ่นั้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุด ฉะนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงควรวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ใหญ่อย่างละเอียด และหาทางดึงประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ต่อไป

7.4 ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-Directing) ผู้ใหญ่มีความต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้น บทบาทของครูจึงควรอยู่ในกระบวนการสืบหาคำตอบร่วมกับผู้เรียนมากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือ เป็นสื่อสำหรับความรู้แล้วคอยประเมินผลว่าเขาคล้อยตามมากน้อยเพียงไร

7.5 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual-Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใหญ่จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อแต่ละบุคคลมีอายุเพิ่มมากขึ้นเพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักการศึกษาผู้ใหญ่ นักพัฒนาหรือวิทยากรในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นการช่วยให้ผู้สอนหรือวิทยากรมีความรู้ความเข้าใจว่าการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไรมีหลักปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนอย่างไรและช่วยให้ตัดสินใจเลือกกิจกรรมการสอนอย่างไรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (กิตติกาญจน์ เกษมสุขจรสแสง, 2550 : 97) ในการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นผู้จัดจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงลักษณะธรรมชาติในกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นพื้นฐานเสียก่อนจึงจะมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ในการดำเนินการตามกระบวนการบริหารงานฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมากขึ้นการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเรียนรู้ เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งมุ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติที่มีการเน้นย้ำบ่อยๆ โดยที่ผลของการเรียนรู้อาจไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงแต่อาจตรวจสอบได้จากผลของการกระทำหรือผลงานของผู้เรียนนักจิตวิทยาได้ทำการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ไว้มากมายล้วนแต่เห็นว่าการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก (กิตติกาญจน์ เกษมสุขจรสแสง, 2550:97) ได้กล่าวถึงเรื่องที่ถูกจัดโครงการฝึกอบรมความรู้ในการฝึกอบรมกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ไว้ดังนี้ในการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนามุคคนนั้นผู้จัดจำเป็นที่จะต้องเข้าใจ ถึงลักษณะธรรมชาติในกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นพื้นฐานเสียก่อนจึงจะมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆในการดำเนินการตามกระบวนการบริหารงานฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมากขึ้นนอกจากนี้เรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (กิตติกาญจน์ เกษมสุขจรสแสง, 2550:97-99) อาจพอสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ต้องการรู้เหตุผลในการเรียนรู้และผู้ใหญ่จะเรียนรู้ต่อเมื่อเขาต้องการจะเรียน เนื่องจากผู้ใหญ่สนใจตนเอง และรู้ว่าตนเองมีความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจของตนเองได้ ก่อนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ มักต้องการจะรู้ว่า เพราะเหตุใดหรือทำไมเขาจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ เขาจะได้รับประโยชน์อะไรจากการเรียนรู้และจะสูญเสียประโยชน์อะไรบ้างถ้าไม่ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้น ผู้ใหญ่จึงมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้ และพึงพอใจมากกว่าจะให้ผู้อื่นมา กำหนดให้ และมักมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากภายในตนเองมากกว่าแรงจูงใจภายนอก

2. ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ในกระบวนการเรียนรู้ ผู้ใหญ่ต้องการเป็นอย่างมากที่จะชี้แนะตนเองมากกว่าจะให้ผู้อื่นมาชี้แนะหรือควบคุมเขา นั่นคือ ผู้ใหญ่อยากที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่า และด้วยการเรียนรู้มีลักษณะเป็นการแนะแนวมากกว่าสอน ดังนั้น บทบาทของผู้สอนควรจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้เรียนในกระบวนการค้นหาความจริงหรือที่เรียกว่า ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ของตนไปยังผู้เรียน นอกจากนี้ บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ควรจะต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้วยการยอมรับฟังและยอมรับในการแสดงออก ทศนคติและความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียนของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของแต่ละคน และของกลุ่มทำหน้าที่จัดหาและจัดการทรัพยากรในการเรียนรู้ หรืออาจเป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเสียเอง

3. บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน ประสบการณ์ชีวิตมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ข้อแตกต่างในการเรียนรู้ที่สำคัญระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งข้อดีและข้อเสีย ทั้งนี้ เพราะวิธีการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้ใหญ่ คือ การวิเคราะห์ และค้นหาความจริงจากประสบการณ์ ซึ่งนักจิตวิทยาบางคนเชื่อว่า หากเขาเรียนรู้ว่า สิ่งที่เขาเรียนรู้นั้นมีส่วนช่วยรักษา หรือเสริมสร้างประสบการณ์ภายในตัวเขา ผู้ใหญ่ก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้น แต่ถ้าหากกิจกรรมใดหรือประสบการณ์ใดจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างภายในของเขา ผู้ใหญ่

ก็มีแนวโน้มที่จะต่อต้าน โดยการปฏิเสธหรือบิดเบือนกิจกรรมหรือประสบการณ์นั้น ๆ นอกจากนั้น ประสบการณ์เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะยิ่งอายุมากขึ้น ประสบการณ์ของผู้ใหญ่ก็ยิ่งจะแตกต่างมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ จึงควรคำนึงถึงทั้งในด้านของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใหญ่และควรจะอาศัยข้อดีของการมีประสบการณ์ของผู้ใหญ่ และทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าโดยการใช้เทคนิคฝึกอบรมต่าง ๆ ซึ่งเน้นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Techniques) ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ทำให้การเรียนรู้ที่ได้รับใหม่นั้นมีความหมายเพิ่มเติมขึ้นอีก อาทิเช่น วิธีการอภิปรายกลุ่มกิจกรรมการแก้ปัญหากรณีศึกษา และเทคนิคการฝึกอบรมโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มต่าง ๆ

4. แนวโน้มในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่โดยทั่วไปเด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้โดยอาศัยเนื้อหาวิชาและมองการเรียนรู้ในลักษณะของการแสวงหาความรู้จากเนื้อหาสาระของวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยตรง แต่สำหรับผู้ใหญ่ การเรียนรู้จะมุ่งไปที่ชีวิตประจำวัน (Life-centered) หรือเน้นที่งานหรือการแก้ปัญหา (Task-centered) เสียมากกว่า นั่นคือ ผู้ใหญ่จะยอมรับและสนใจกิจกรรมการเรียนรู้ของเขา หากเขาเชื่อและเห็นว่า การเรียนรู้นั้น ๆ จะช่วยให้เขาทำงานได้ดีขึ้น หรือช่วยแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเขา ดังนั้นการจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนการสอนผู้ใหญ่ จึงควรจะต้องอาศัยสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวของเขาและเป็นการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจทักษะ ซึ่งมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของเขาด้วย

5. บรรยากาศในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าในบรรยากาศที่มีการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ เช่น การจัดแสงสว่างและอุณหภูมิของห้องให้พอเหมาะ มีการจัดที่นั่งที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันได้สะดวก และมีบรรยากาศของการยอมรับในความแตกต่างในทางความคิดและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละคน มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีอิสรภาพและการสนับสนุนให้มีการแสดงออก และมีความเป็นกันเองมากกว่าบังคับด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ผู้ใหญ่ก็จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้มากกว่า ตรงกันข้ามหากผู้ใหญ่ตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ข่มขู่ เขาก็มักจะยืนหยัด ไม่ยอมยืดยุ่น หรือไม่ยอมปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น แต่ถ้าหากเขารู้สึกว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเขาจะยอมรับและปรับตนเองให้เข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ได้จากลักษณะและธรรมชาติในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นมีผู้สรุปถึงหลักสำคัญในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้สั้น ๆ (กิตติกาญจน์ เกษมสุขจรตแสง, 2550:99-100) ดังนี้ คือ

5.1 ผู้ใหญ่จะเรียนเมื่อเขาต้องการจะเรียน

5.2 ผู้ใหญ่จะเรียนเฉพาะสิ่งที่เขามีความรู้ดีกว่ามีความจำเป็นจะต้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติ

5.3 ผู้ใหญ่เรียนรู้โดยการกระทำได้ดีกว่าการสอนผู้ใหญ่จึงควรใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างรวมทั้งให้ลงมือกระทำด้วย

5.4 จุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่อยู่ที่ปัญหา และปัญหาเหล่านั้นจะต้องเป็นจริง

5.5 ประสบการณ์มีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งคุณ และโทษต่อการเรียนรู้

5.6 ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้อย่างดียิ่งในบรรยากาศแวดล้อมที่เป็นกันเอง ไม่ใช่รู้สึกถูกบังคับโดยระเบียบกฎเกณฑ์

5.7 ผู้ใหญ่ต้องการการแนะนำไม่ใช่การสอน และต้องการการวัดผลด้วยตนเอง มากกว่าการให้คะแนนนอกจากนั้น บทบาทที่สำคัญของผู้สอน วิทยากร หรือผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitators)

ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ซึ่งจำเป็นที่ผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมจะต้องเข้าใจและพยายามดำเนินการต่างๆ ในการจัดฝึกอบรม ให้สอดคล้องกันด้วยนั้น อาจสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สอนจะต้องยอมรับว่าผู้เรียนแต่ละคนมีคุณค่า และจะต้องเคารพในความรู้สึกนึกคิดและความเห็น ตลอดจนประสบการณ์ของเขาด้วย

2. ผู้สอนควรพยายามทำให้ผู้เรียนตระหนักด้วยตัวเองว่ามีความจำเป็นที่เขาจะต้องปรับพฤติกรรม (ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทัศนคติ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และอาจประสบปัญหาอย่างใดบ้าง อันเนื่องมาจากการขาดพฤติกรรมที่มุ่งหวังดังกล่าว

3. ควรจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สะดวกสบาย (เช่น ที่นั่ง อุณหภูมิ แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ฯลฯ) รวมทั้งเอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองได้สะดวกอีกด้วย (เช่น ไม่ควรจัดให้มีการนั่งข้างหน้าหลังซึ่งกันและกัน)

4. ผู้สอนจะต้องแสวงหาวิธีการที่จะแสวงหาความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเพื่อสร้าง ความรู้สึกไว้นับถือเชื่อใจ และความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการช่วยเหลือสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ต้องมีการให้ ความร่วมมือร่วมใจกันและกัน และในขณะเดียวกันควรพยายามหลีกเลี่ยงการแข่งขัน และการใช้วิจารณ์ตัดสินว่าอะไรควรไม่ควรอีกด้วย

5. หากเป็นไปได้ ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในเรื่องดังต่อไปนี้

5.1 การพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ตามความต้องการของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรของผู้สอน และของเนื้อหาวิชาด้วย

5.2 การพิจารณาทางเลือกในการกำหนดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน รวมทั้งการเลือกวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการเรียนการสอน

5.3 การพิจารณากำหนดมาตรการหรือเกณฑ์การเรียนการสอนซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันกำหนดเครื่องมือและวิธีการวัดผลความก้าวหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรกด้วย

6. ผู้สอนจะต้องช่วยผู้เรียนให้รู้จักพัฒนาขั้นตอนและวิธีการในการประเมินตนเองตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

สรุปในการฝึกอบรมผู้ใหญ่นอกจากจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดและความต้องการของผู้ใหญ่แล้วยังควรให้ผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่างหลักสูตรการเลือกกิจกรรมการอบรมและการประเมินผลและด้วยการยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันจะทำให้การอบรมนั้นๆ ประสบผลสำเร็จในที่สุดเพราะฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตั้งแต่การสอบถามความสนใจ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ความจำเป็นที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมรวมถึงผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้รับการฝึกอบรมที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรมมีเนื้อหาประกอบด้วยความสำคัญความหมายจุดประสงค์ประเภทกระบวนการและหลักการฝึกอบรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความสำคัญของการฝึกอบรม

คนเป็นทรัพยากรที่เป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จและเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดในองค์กรหรือหน่วยงานจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพทัดเทียมมีความรู้ความสามารถพอที่จะแข่งขันกับโลกภายนอกได้ การฝึกอบรมนอกจากมีประโยชน์เพื่อการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคนิควิชาการและความชำนาญการเพื่อประสิทธิภาพของหน่วยงานแล้วยังสามารถแก้ปัญหาในองค์กรได้อีกเช่นปัญหาความขัดแย้งการไม่ไว้วางใจกันปัญหาสัมพันธภาพของคนในหน่วยงานรวมทั้งปัญหาทางเจตคติและปัญหาอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานการ

ฝึกอบรมบุคลากรเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาองค์กรและบุคลากรที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดและความสำเร็จขององค์กร (จกกลนี ชูติมาเทวินทร์, 2542:4 – 5)

ความหมายการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับบุคคลโดยต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำงานทั้งในเรื่องของความรู้ทักษะเจตคติ ความชำนาญในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างจนสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาของงานที่ปฏิบัติอยู่ ให้บรรลุความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามความคาดหวังขององค์กร (จกกลนี ชูติมาเทวินทร์, 2542 : 1) กล่าวได้ว่าการฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ทักษะและเจตคติในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติจริงอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อหน่วยงานและผู้เข้ารับการอบรมเอง

จุดประสงค์การฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคลากรในองค์กรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นหลังจากที่เข้ารับการฝึกอบรมแล้วสภาพของความต้องการจำเป็นที่จะต้องให้บุคลากรได้รับการพัฒนาสมรรถภาพด้วยการฝึกอบรมนั้นมีแนวโน้มมาจากสาเหตุ 4 ประการด้วยกัน รอสต์เวล (Rothwell, 1996:12-18) คือ

แนวโน้มที่ 1 ได้แก่ การรักษาสภาพหรือจังหวะของการทำงานที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสิ่งแวดล้อมภายนอกซึ่งทุกสิ่งไม่สามารถรอช้าไม่สามารถยืดหยุ่นจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้นอยู่ความสามารถขององค์กรที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ได้

แนวโน้มที่ 2 ได้แก่ การสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมแห่งการทำงานเป็นความคาดหวังสูงสุดขององค์กรที่ต้องการให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดบุคลากรได้รับการเสริมสร้างพลังใจ (Empowerment) ในการทำงาน

แนวโน้มที่ 3 ได้แก่ การจัดกิจกรรมภายในองค์กรด้วยแนวทางแห่งนวัตกรรมใหม่สร้างทีมงานให้แข็งแกร่งสร้างมุมมองหรือวิสัยทัศน์ของบุคลากรในองค์กรให้กว้างขึ้นสร้างทักษะทางด้านการเรียนรู้การมีส่วนร่วมการจัดการองค์กรและความมีหุ้นส่วนสร้างความรู้สึกลดภัยให้กับบุคลากรและสร้างบุคลากรเป็นบุคคลแห่งคุณภาพ

แนวโน้มที่ 4 ได้แก่ การปรับปรุงสมรรถภาพของบุคลากรให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงเป็นการเสริมสร้างเพื่อเพิ่มผลผลิตกำไรและปรับปรุงด้านการสื่อสารบุคคลให้มีบทบาทด้วยการเริ่มต้นในการพัฒนาตนเองดังนั้นจุดประสงค์ของการฝึกอบรมโดยทั่วไปประกอบด้วย

1. เพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) เพื่อส่งเสริมหรือสร้างเสริมทางปัญญาให้แก่บุคลากรเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานฯลฯ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้และสามารถขยายไปถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการนำไปใช้ปรับในสถานการณ์จริงด้วย

2. พัฒนาทักษะ (Skill) เป็นการพัฒนาทักษะความชำนาญการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า ตลอดจนการเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจทำให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและถูกต้องโดยใช้เวลาน้อยลง

3. เปลี่ยนแปลงเจตคติ (Attitude) ทำให้มีขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงานสามารถทำงานของตนด้วยความยินดีและพอใจทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้เกิดการใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ

ประเภทของการฝึกอบรม

สุภาพรพิศาลบุตรและขงยุทธเกษสาคร (2545 : 74-75) ได้จำแนกประเภทของการฝึกอบรมโดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

1. การฝึกอบรมโดยยึดจุดประสงค์เป็นเกณฑ์จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

1.1 การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับงาน (Technical Know - How Training) เหมาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะงานระเบียบข้อบังคับนโยบายวิธีการปฏิบัติต่างๆ หรือมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการทำงาน

1.2 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประสบการณ์ (Skill or Experiences Training) บุคลากรในแต่ละระดับขององค์กรอาจต้องใช้ทักษะในการทำงานหรือต้องการทักษะเพิ่มขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่

2. การฝึกอบรมโดยยึดระยะเวลาการทำงานเป็นเกณฑ์จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

2.1 การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน (Pre-service Training) เป็นความต้องการขององค์กรที่มุ่งเสริมสร้างความรู้ความสามารถความชำนาญเกี่ยวกับงานในส่วนที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบก่อนที่จะเริ่มการปฏิบัติงาน

2.2 การฝึกอบรมเมื่อได้เข้าทำงานแล้ว (In-service Training) เป็นการฝึกอบรมตั้งแต่แรกเริ่มที่บุคคลเข้าทำงานในองค์กรและเป็นการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่กำลังปฏิบัติงานให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ทักษะและเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ นอกจากการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะเรื่องให้กับบุคลากรแล้วยังมีการอบรมในลักษณะอื่นๆ เช่น การอบรมเพื่อฟื้นความรู้ใหม่ (Refresher Training) หรือการฝึกอบรมในลักษณะที่เป็นการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) ซึ่งรูปแบบของการอบรมจะแตกต่างกันไปตามความจำเป็นและลักษณะของงานซึ่งหากจะกล่าวอย่างกว้างๆ แล้วอาจแบ่งการฝึกอบรมออกเป็น

2 ประเภท คือการฝึกอบรมที่เป็นทางการ (Formal Training) และการฝึกอบรมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Training)

อย่างไรก็ตาม (จกกลนี ชูติมาเทวินทร์, 2542 : 10-11) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าประเภทของการฝึกอบรมสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ

1. การฝึกอบรมก่อนประจำการ (Pre-entry Training) เป็นการฝึกอบรมให้กับผู้เข้างานใหม่หรือเพิ่งจะเริ่มโครงการใหม่โดยทั่วไปผู้เข้าอบรมมักจะอยู่ในระยะทดลองงานซึ่งเนื้อหาของการอบรมจะเน้นในเรื่องของภารกิจแรกเริ่มและภารกิจทั่วไปขององค์กรเนื้อหาโดยทั่วไปจะมีลักษณะผสมผสานคือมีทั้งการฝึกอบรมในห้องและการฝึกภาคสนามปกติจะมีช่วงเวลาที่ไม่นานนักตั้งแต่2-3วันหรือบางกรณีอาจจะใช้เวลาเป็นเดือน

2. การฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In-service Training) เป็นการฝึกอบรมในช่วงที่เข้าทำงานแล้วหรือผ่านระยะการทดลองแล้วการฝึกอบรมจะจัดให้เป็นระยะๆให้กับระดับของบุคลากรที่แตกต่างกันมีทั้งในเรื่องของการบริหารทั่วไปการอบรมการจัดการการอบรมเฉพาะ

3. การฝึกอบรมในโครงการ (Project Related Training) เป็นการอบรมที่จัดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในโครงการอาทิเช่นโครงการที่ได้รับทุนอุดหนุนจากต่างประเทศซึ่งมีระยะเวลาไม่นานนักเป็นการอบรมเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะประเภทของบุคลากรมีทั้งการอบรมทางด้านเทคนิคและการอบรมในเชิงจัดการจัดอบรมโดยผู้ให้ทุนปกติระยะสั้นคือ 1-3 เดือน หรือขึ้นอยู่กับความจำเป็นของโครงการ

4. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง (Self-Development Training) มีความหมายกว้างและครอบคลุมเช่นกรณีบุคคลที่ทำงานมานานและมีความรู้ที่ไม่ทันต่อโลกและเหตุการณ์เริ่มจะไม่ทันกับข้อมูลหรือวิทยาการสมัยใหม่ทำให้เกิดความคิดที่จะพัฒนาตนเองซึ่งอาจจะเป็นการอบรมเพื่อฟื้นฟูความรู้ใหม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการอบรมเต็มเวลาหรือบางส่วนของเวลาโดยหน่วยงานต้นสังกัดจะให้การอนุมัติและสนับสนุนด้านการเงินซึ่งส่วนใหญ่เป็นการอบรมนอกสถานที่ระยะยาวจะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติที่หน่วยงานต้องการจะพัฒนามีทั้งระยะสั้นและระยะยาวหรือบางคนอาจจะลาศึกษาต่อซึ่งการศึกษาต่อก็คือการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการเช่นกันสรุปได้ว่าประเภทการฝึกอบรมจำแนกเป็นการฝึกอบรมก่อนประจำการระหว่างประจำการการฝึกอบรมตามโครงการและการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการอบรมที่แตกต่างกันตามความต้องการเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรในองค์กร

หลักการฝึกอบรม

เบเดอร์และบลูม (Bader and Bloom, 1995:7-15) ได้เสนอแนวคิดการจัดฝึกอบรมให้ประสบผลสำเร็จว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. กำหนดการฝึกอบรมและติดตามผล (Defining Training Follow-Through) โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนระหว่างและหลังการฝึกอบรมเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่าการฝึกอบรมนั้นเป็นประโยชน์สูงสุดเป็นการสร้างสถานะที่ช่วยกลั่นกรองและกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงาน

2. สร้างมุมมองให้กว้างไกล (The Boarder View) โดยการพิจารณาถึง

2.1 ความชัดเจนของเป้าหมายขององค์กร

2.2 การปรับปรุงค่านิยมขององค์กร

2.3 งบประมาณสำหรับการฝึกอบรมที่เพียงพอ

2.4 การตรวจสอบผลของการอบรม

2.5 บรรยากาศของการเรียนรู้ในองค์กร (Learning Environment) เป็นการสร้างพันธะความผูกพันให้กับสมาชิกการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการยอมรับสิ่งใหม่การยอมรับการเปลี่ยนแปลง

2.6 อุปสรรค (Obstacle) ซึ่งได้แก่ แรงจูงใจเวลาทักษะของการจัดการการใช้เวลาและการขาดการสนับสนุนจากแหล่งทรัพยากรต่างๆ

3. ผู้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรม ได้แก่

3.1 ผู้จัดการฝึกอบรมกับสถานะแรงจูงใจการฝึกหัดและการประเมินผล

3.2 คณะวิทยากรฝึกอบรมที่ได้มาจากภายในและภายนอกองค์กร

3.3 ผู้เข้ารับการอบรมกับแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม

4. การสร้างพันธะการติดตาม (The Commitment to Follow-Through) เป็นกระบวนการติดตามสร้างเสริมแรงจูงใจสนับสนุนส่งเสริมให้คำแนะนำช่วยเหลือและตรวจสอบผลของการฝึกอบรมในภาวะต่างๆ ส่วนเวลา (Vella, 1995:21-27) ได้เสนอหลักของการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการฝึกอบรมไว้เป็น 12 ข้อดังต่อไปนี้

4.1 การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องส่งผลต่อผู้เรียนทางด้านความรู้เจตคติค่านิยมการรับรู้และรูปแบบของพฤติกรรม

4.2 บุคคลควรจะต้องมีความเชื่อมั่นในความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองมากกว่าความรู้ที่นำเสนอโดยผู้อื่น

4.3 การเรียนรู้จะได้ผลหากเป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้รับ

4.4 การเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากกว่าการเรียนรู้ด้วยการแยกส่วน

4.5 การเปลี่ยนแปลงความคิดเจตคติและรูปแบบของพฤติกรรมของบุคคลนั้นจำเป็นจะต้องอาศัยข้อมูลและปัจจัยอื่นๆ ประกอบ

4.6 การสร้างสรรค์ความรู้ที่จำเป็นจะต้องอาศัยประสบการณ์ที่หลากหลายมากกว่าประสบการณ์เพียงครั้งเดียว

4.7 พฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงเพียงชั่วคราวเท่านั้น ถ้าหากความคิดและเจตคติเกี่ยวกับสิ่งนั้นยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลง

4.8 การรับรู้ของบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคมควรจะได้รับ การเปลี่ยนแปลงก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล

4.9 การส่งเสริมสนับสนุนการยอมรับและการเอาใจใส่ทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีอิสระที่จะเลือกรับหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม เจตคติและความคิด

4.10 การเปลี่ยนแปลงของบุคคลทางด้านพฤติกรรมเจตคติและความคิดจะเป็นไปอย่างถาวรถ้าหากบุคคลได้รับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมทางบุคคลและสังคม

4.11 การเปลี่ยนแปลงความคิดเจตคติและพฤติกรรมของบุคคลจะทำได้ง่ายเมื่อบุคคลยอมรับการเป็นสมาชิกในกลุ่มการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นด้วยการโต้แย้งหรือเห็นด้วยที่เกิดขึ้นในกลุ่มจะช่วยให้เกิดพันธะความผูกพันการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในบุคคลและภายในกลุ่ม

4.12 บุคคลจะยอมรับระบบความคิดใหม่เจตคติและรูปแบบพฤติกรรมก็เมื่อบุคคลยอมรับการเป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่มซึ่งกลุ่มใหม่นี้จะสร้างการยอมรับการให้ความหมายและให้ความคาดหวังกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้บุคคลจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยการยอมรับโดยบรรทัดฐานทางสังคมของกลุ่มที่ตนเองสังกัด

นอกจากนั้นเวลลา (Vella, 1994:3-22) ได้เสนอหลักการพื้นฐานในการจัดการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ด้นั้นมีทั้งหมด 12 ประการด้วยกัน คือ

1. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)
2. สร้างบรรยากาศแห่งความปลอดภัย (Safety) ซึ่ง ได้แก่
 - 2.1 ความไว้วางใจในสมรรถภาพของโปรแกรมและผู้ฝึกอบรม
 - 2.2 ความเชื่อมั่นในความเป็นไปได้ของจุดประสงค์ของการเรียนรู้
 - 2.3 การยินยอมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น
 - 2.4 ความเชื่อมั่นในผลลัพธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ง่ายชัดเจนและมีความสัมพันธ์
 - 2.5 เชื่อมมั่นในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

กับงานที่ทำ

3. มิตรสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ฝึกอบรมกับผู้เรียนทางด้านการเรียนรู้และการพัฒนาบุคคลด้วยวิธีการแสวงหาและความกระตือรือร้น

4. ให้ความสนใจอย่างระมัดระวังต่อการจัดลำดับของเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้และการเสริมแรงที่เหมาะสมทั้ง โปรแกรมการเรียนรู้ทางด้านความรู้ทักษะและเจตคติรวมทั้งการเสริมแรงเพื่อให้เกิดการกระทำซ้ำทางด้านความรู้ ความจริง ทักษะและเจตคติอย่าง หลากหลายมีความสัมพันธ์กันและมีความน่าสนใจ

5. สร้างการปฏิบัติการและมีผลสะท้อนกลับ (Praxis) ที่รวมอยู่ด้วยกันภายในเป็น การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) เพื่อให้เกิดความรู้ทักษะและเจตคติให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการได้แก่การกระทำสะท้อนกลับการตัดสินใจการเปลี่ยนแปลงและการปฏิบัติสิ่งใหม่

6. การยอมรับผู้เรียนในฐานะที่สิ่งที่ต้องเรียนรู้หมายถึงการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้เกิดการตัดสินใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญวิทยากรเป็นผู้อำนวยความสะดวก

7. ยึดมั่นการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านความรู้หรือความคิดเจตคติหรือ ความรู้สึกและทักษะต่างๆหรือการกระทำ

8. สร้างการเรียนรู้อย่างจับปล้นเกิดประโยชน์ทั้งด้านความรู้เจตคติและทักษะ

9. สร้างบทบาทที่ชัดเจน (Clear Roles) และบทบาทของการพัฒนาทั้งทางด้านการสื่อสารระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากร

10. การเรียนรู้ร่วมกันด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม (Teamwork) โดยจัดให้เป็นกลุ่มเล็ก จำนวนหลายกลุ่มเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดความรู้สึกปลอดภัยเป็นลักษณะเพื่อน ช่วยเพื่อน

11. ความผูกพันระหว่างผู้เรียนกับสิ่งที่ได้เรียน (Engagement) ทั้งภาระการเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความผูกพัน

12. สามารถประเมินและตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นการสร้างความชัดเจน ว่าสิ่งที่จัดให้เกิดการเรียนรู้มีทักษะที่ได้รับการพัฒนาและอื่นๆจากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักการฝึกอบรมที่ดีควรประกอบด้วย การสนองความต้องการของบุคลากรและหน่วยงานการสร้างบรรยากาศการอบรมที่เหมาะสมโดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้การอบรมกับผู้รับการ อบรมเน้นกระบวนการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมการสร้าง ความผูกพันการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนการสะท้อนผลการอบรมและมีกระบวนการประเมินผลที่เป็น ระบบและตรวจสอบได้

ระบบฝึกอบรม

ระบบฝึกอบรมมีความสำคัญต่อการสร้างเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นอย่างมากปรีธกฤษและวาสนาพิบูลทรัพย์ (2536:129) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการในการพัฒนางานที่ทำอยู่แล้วให้พัฒนาขึ้นใหม่อีกทั้งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาและปรับปรุงระบบงาน โดยเน้นที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานใน3ด้านคือด้านความรู้ความชำนาญ และเจตคติการฝึกอบรมจึงไม่ใช่เป็นเพียงการใช้เครื่องมือและการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ในการฝึกอบรมเท่านั้นแต่รวมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมทางการฝึกอบรมซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องอาศัยการออกแบบระบบการฝึกอบรมเข้าช่วยแพทริก (Patrick, 1992:2) กล่าวว่า ระบบฝึกอบรมเป็นการพัฒนารูปแบบความต้องการพฤติกรรมด้านเจตคติความรู้และทักษะที่กำหนดไว้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อให้เพียงพอกับการปฏิบัติงานหรือภาระหน้าที่ของงานซึ่งสอดคล้องกับ(อรพรรณพรสีมา, 2537:25) ที่กล่าวว่าระบบฝึกอบรมมุ่งพัฒนามูลฐานให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะและเจตคติที่ถูกต้องในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือเพื่อเพิ่มผลผลิต (ธงชัย สันติวงษ์, 2539:195-196) กล่าวว่า การฝึกอบรมมีขั้นตอนของการดำเนินงานดังนี้

1. การพิจารณาตามความต้องการและปัญหาที่ต้องมีการฝึกอบรมคือการตรวจสอบและพิจารณาให้ทราบถึงความจำเป็นและความต้องการที่ต้องจัดการฝึกอบรมขึ้น
2. เป้าหมายของการฝึกอบรมคือการเขียนระบุเป้าหมายที่ต้องการได้รับการฝึกอบรมให้ชัดเจน
3. การกำหนดเนื้อหาและเนื้อเรื่องที่จะอบรม คือพิจารณาว่าการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ได้ผลตามที่ต้องการนั้นจะต้องมีการอบรมเรื่องอะไรบ้างรวมถึงตลอดถึงการพิจารณาส่วนประกอบของเนื้อหาและเรื่องที่จะอบรม
4. การกำหนดวิธีที่จะใช้อบรมและสื่อหรือเครื่องมือที่เหมาะสมคือพิจารณาว่าเรื่องที่อบรมถ้าจะให้มีประสิทธิภาพและได้ผลดีนั้นควรใช้วิธีการอบรมแบบใดจึงจะได้ผลดีที่สุดและเหมาะสมกับบุคคลที่จะอบรมและเรื่องที่ต้องการอบรมนอกจากนี้ต้องพิจารณาสื่อหรือเครื่องมือ (Media) ที่จะใช้
5. การดำเนินการอบรมคือการเริ่มต้นดำเนินการอบรมตามแผนและแนวทางต่างๆ ที่ได้พิจารณาและกำหนดไว้แล้ว

สรุปการฝึกอบรม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับบุคคลเพื่อที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำงานทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นหลังจากที่เข้ารับการฝึกอบรมแล้ว โดยการพิจารณาตามความต้องการและปัญหาที่ต้องมีการ

ฝึกอบรม เป้าหมายของการฝึกอบรม การกำหนดเนื้อหาและเนื้อเรื่องที่จะอบรม การกำหนดวิธีที่จะใช้อบรมและสื่อหรือเครื่องมือที่เหมาะสม และการดำเนินการอบรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

1. ผลงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ และแนวทางในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ มีผู้ศึกษาในเรื่องนี้ได้แก่ เจษฎา ชุ่มพันธ์ (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ท้องที่การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ทับทิม นุญยี่ (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ปิยะพร แก้วทอง (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สุภา คงทอง (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์กรการบริหารส่วนตำบลสมอทอง อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การจัดเก็บภาษีให้เกิดประสิทธิภาพจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการจัดเก็บภาษี โดยการจะจัดเก็บภาษีอากรให้เกิดประสิทธิภาพจะต้องมีการพัฒนา การทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเสียภาษีและสร้างความเป็นธรรมให้กับการจัดเก็บภาษี ระยะเวลาในการดำเนินการจะต้องไม่นานจนเกินไป และควรมีการจัดประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาษีแก่ประชาชน รวมทั้งเจ้าพนักงานจัดเก็บจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี จึงจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการจัดเก็บภาษี และจะต้องมีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการจัดเก็บภาษีด้วย

2. ผลงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการชำระภาษีอากรของประชาชนและพฤติกรรม การหลีกเลี่ยงภาษีของผู้มีหน้าที่ชำระภาษีมีผู้ศึกษาในเรื่องนี้ได้แก่ ชัยปรมัตต์ อินดี (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการชำระภาษีอากรของประชาชนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชญานี เรืองไทย (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภาษีของผู้มีหน้าที่ชำระภาษีในเขตเทศบาลขามทะเลสอ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ปัญญชนิกส์ ประพันธ์พร (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่และภาษีป้าย ของเทศบาลตำบลกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มาติ จักรปิ่น (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บรายได้ พบว่า ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีและต้องมีการปรับปรุงระบบจัดเก็บฐานข้อมูลผู้เสียภาษีอย่างเป็นธรรม

3. ผลงานงานวิจัยเกี่ยวกับการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษี มีผู้ศึกษาในเรื่องนี้ได้แก่ สนธยา ทองดี (2546:บทคัดย่อ) กล่าวว่า ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการเสียภาษีอันเนื่องมาจากเทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์และแจกจ่ายเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการชำระภาษีและสุพจน์ แสงฉาย (2545:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีได้กล่าวไว้ว่า ประชาชนขาดความเข้าใจและขาดจิตสำนึกเรื่องภาษีเนื่องจากไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการไปชำระภาษี เทศบาลยังมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับภาษีให้ประชาชนน้อย บุคลากรที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีน้อยเกินไปและขาดความกระตือรือร้นขาดข้อมูลในการจัดเก็บภาษี เทศบาลยังมุ่งเน้นรายได้จากงบประมาณอุดหนุนจากภาครัฐมากกว่ารายได้ที่จัดเก็บเอง เจ้าของทรัพย์สินไม่มายื่นแบบเพื่อเสียภาษีด้วยตนเอง ไม่มีการเตรียมเอกสารในการยื่นแบบแสดงรายการ รวมทั้งมีการแจ้งรายการเสียภาษีไม่ตรงกับความเป็นจริงและยื่นแบบแสดงรายการภาษีเกินกำหนดระยะเวลา บางรายไม่มาเสียภาษีหลังจากที่ได้รับแจ้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีบางฉบับยังล้าหลังและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

4. ผลงานงานวิจัยเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในการเสียภาษี มีผู้ศึกษาในเรื่องนี้ได้แก่ วิเชียร อยู่รักษาสิทธิ (2550:บทคัดย่อ) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ให้เป็นประจำ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ผลที่ตามมาคือประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีรู้ว่าตนเองจะต้องเสียภาษีในราคาเท่าไร จะได้เตรียมการได้ถูกต้อง และได้เสียภาษีตามกำหนดเวลา

5. ผลงานงานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบเกี่ยวกับการเสียภาษีท้องถิ่น ได้มีผู้กล่าวไว้ได้แก่ ธีรฐา เชื้อทอง (2547:บทคัดย่อ) การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการชำระภาษีน้อยมาก ก็เพราะว่า ทางส่วนกลางมิได้มีกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับกำหนดมาให้อย่างชัดเจน ประกอบกับประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีขาดจิตสำนึกและความเข้าใจในเรื่องการเสียภาษี คือ การประเมินภาษีมีความซ้ำซ้อนและประชาชนผู้เสียภาษีขาดความกระตือรือร้นในการชำระภาษี เจ้าหน้าที่ที่รับชำระภาษีไม่มีอำนาจแท้จริงในการบังคับใช้กฎหมายและไม่มีการกำหนดบทลงโทษแก่ประชาชนที่ครอบคลุมและชัดเจน

6. ผลงานงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ได้มีผู้กล่าวไว้ได้แก่ อังสนันท์ อินทรกำแหง (2545:บทคัดย่อ) กล่าวว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความต้องการเรียนโดยไม่มีการบังคับให้เรียน มีแต่การกระตุ้นและการจูงใจ ผู้ใหญ่จะเรียนเฉพาะสิ่งที่มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง หน้าที่และภารกิจการทำงาน การเรียนต้องยึดการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการลงมือปฏิบัติจริง และได้มีส่วนร่วมในการเรียนต้องปฏิบัติจริงจากประสบการณ์จริง จุดศูนย์กลางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่อยู่ที่ปัญหาที่เป็นจริง ดังนั้น ในการให้ความรู้ต้องให้ผู้ใหญ่เรียนจากปัญหาจริงหรือปฏิบัติก่อน เพื่อให้เข้าใจปัญหาและแนวทางแก้ไข

ประสบการณ์มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การเรียนรู้ใหม่จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าสิ่งที่ได้เรียนนั้น เชื่อมโยงในทางบวกกับประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีในบรรยากาศหรือ สิ่งแวดล้อมที่เป็นกันเอง ไม่เครียดเกินไป ไม่มีระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวด ไม่มีสภาพเหมือนเรียนใน ห้องเรียนของนักเรียน เทคนิคการฝึกอบรมและพัฒนาควรใช้หลายแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

7. ผลงานงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาชุดฝึกอบรม ได้มีผู้กล่าว ได้แก่ บุษกร ตอนพานเหล็ก (2551:บทคัดย่อ) กล่าวว่าไว้ว่า ชุดฝึกอบรมเป็นนวัตกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถ เพิ่มพูนความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ รวมทั้งตอบสนองความแตกต่างในการเรียนรู้ สามารถยืดหยุ่นได้ในเรื่องของเวลา และโอกาสในการศึกษาที่เอื้ออำนวยแตกต่างกัน ทำให้ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ไปได้พร้อม ๆ กัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดจากเอกสารทางวิชาการของสำนัก บริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ท้องถิ่น และ ที่ดิน พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ตลอดจนข้อบัญญัติเทศบาล ระเบียบ หนังสือสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บภาษีอากร ประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เสียภาษีในการปฏิบัติตามกฎหมาย ภาษีอากรที่ดีมี ประสิทธิภาพในการจัดเก็บสูงควรเป็นภาษีที่ผู้เสียภาษีเสียค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมาย ต่ำกล่าวคือภาษีที่มีประสิทธิภาพควรเป็นภาษีที่ง่ายมีข้อความชัดเจนและสะดวกแก่ผู้เสียอากรที่จะปฏิบัติ ตามปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรประกอบด้วยปัจจัยหลักสำคัญ 6 ประการคือ 1. ความสำนึกในหน้าที่การเสียภาษีอากรของผู้เสียภาษี 2. ลักษณะของกฎหมายภาษี อากร 3. ประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บภาษีอากร 4. บรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ปฏิบัติตามภาษี อากร 5. โครงสร้างภาษีอากร 6. ฐานข้อมูล

2. ด้านสิทธิหน้าที่ของประชาชนผู้เสียภาษีอากร การพิจารณาความเหมาะสมด้านการ นิเทศกำกับและการติดตามประเมินผลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาต่อไปโดยเฉพาะ การรับฟังความคิดเห็นและสำรวจความพึงพอใจของสังคมโดยรวมของประชาชนผู้รับบริการเพื่อ ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติการให้เหมาะสมทั้งนี้การใช้มาตรการกระจายอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการ สั่งการการอนุญาตการอนุมัติการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนหรือส่วนราชการด้วยกันให้ส่วนราชการแต่ละแห่ง

จัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการและปิดประกาศให้ประชาชนทราบรวมทั้งการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้ส่วนราชการร่วมกันจัดตั้งศูนย์บริการร่วมกระทรวงศูนย์บริการร่วมจังหวัดศูนย์บริการร่วมอำเภอให้ประชาชนสามารถติดต่อในเรื่องต่างๆ ได้ในที่เดียวกันควรมีการทบทวนเพื่อดำเนินการยกเลิกปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบทั้งนี้โดยคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วและลดภาระของประชาชนเป็นสำคัญในการบริการประชาชนหรือติดต่อระหว่างส่วนราชการด้วยกันให้ส่วนราชการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานและประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปพร้อมกันจัดให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายนอกจากนี้การให้บริการประชาชนซึ่งเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญและพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนให้ดีขึ้นมาโดยตลอดทั้งนี้เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยนั้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นพันธกิจสำคัญอันดับแรกของรัฐพึงกระทำยิ่งในช่วงปัจจุบันเป็นกระแสการเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนสภาพสังคมให้เข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก ล้วนพุ่งเป้าไปสู่จุดหมายเดียวกันคือการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

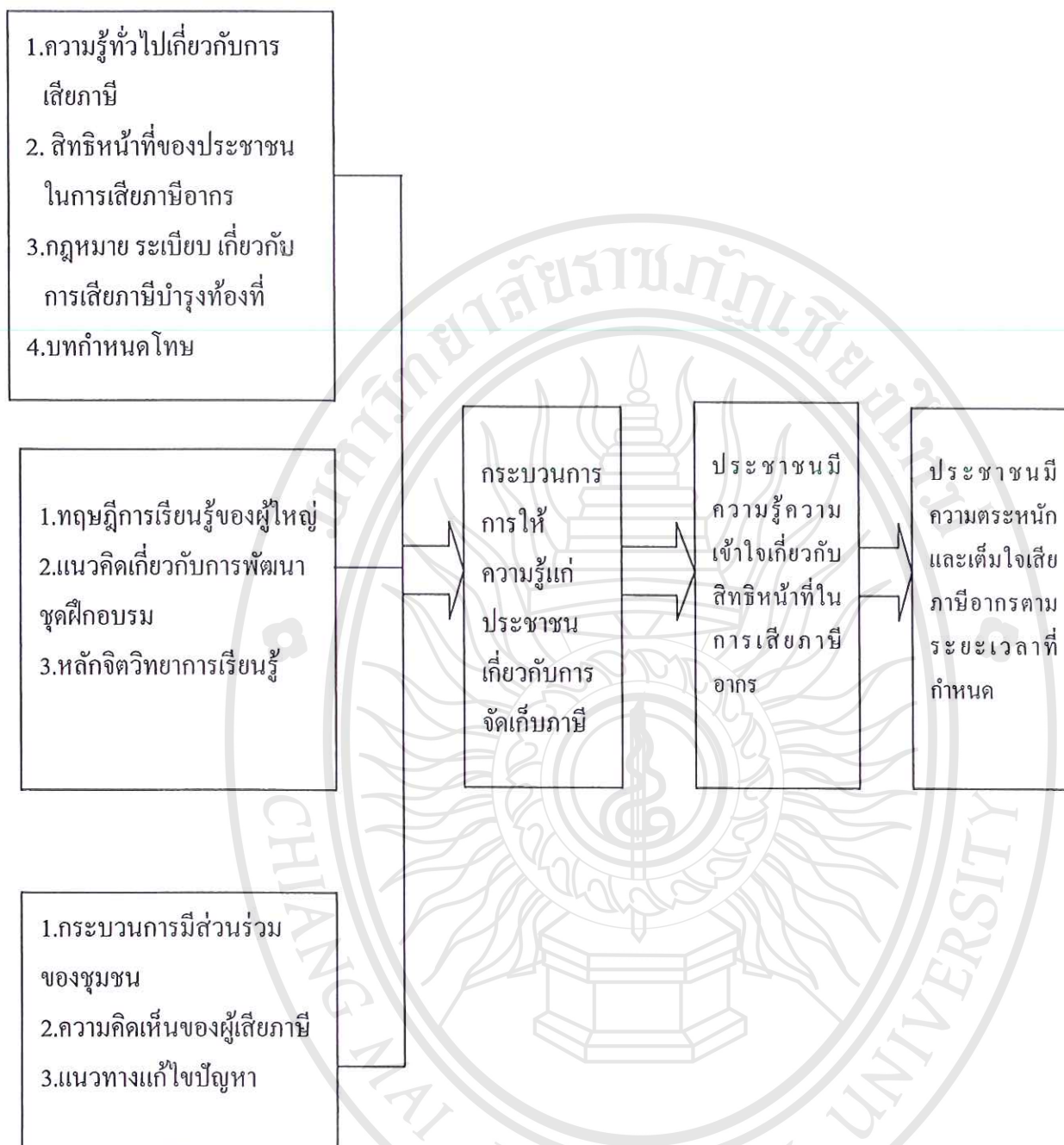
3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการมีส่วนร่วม การฝึกอบรมผู้ใหญ่นอกจากจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดและความต้องการของผู้ใหญ่แล้วยังควรให้ผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่างหลักสูตรการเลือกกิจกรรมการอบรมและการประเมินผลและด้วยการยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันจะทำให้การอบรมนั้นๆ ประสพผลสำเร็จในที่สุดเพราะฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตั้งแต่การสอบถามความสมัครใจ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ความจำเป็นที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม รวมถึงผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้รับการฝึกอบรมที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมการฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับบุคคล เพื่อที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำงานทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นหลังจากที่เข้ารับการฝึกอบรมแล้ว โดยการพิจารณาตามความต้องการและปัญหาที่ต้องมีการฝึกอบรม เป้าหมายของการฝึกอบรม การกำหนดเนื้อหาและเนื้อเรื่องที่อบรม การกำหนดวิธีที่จะใช้อบรมและสื่อหรือเครื่องมือที่เหมาะสมและการดำเนินการอบรม

จากหลักการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีดังกล่าวข้างต้น สามารถนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี โดยการจัดทำชุดฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการเสียภาษีทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้หมายถึงการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีรายได้ตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายหนังสือสั่งการนโยบายและคำสั่งเพื่อให้เกิดผลรวดเร็วทันเวลาในการจัดเก็บภาษีรายได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

อย่างถูกต้องครบถ้วนคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรวมถึงมีการตรวจสอบติดตามเร่งรัดภาษีที่ค้างชำระได้ประกอบด้วยหลัก 6 ประการดังนี้ 1. ความถูกต้องครบถ้วนหมายถึงการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นๆที่มีความถูกต้องตามระเบียบกฎหมายอัตราภาษีครบถ้วนในด้านจำนวนเงินภาษีรวมถึงครบถ้วนในจำนวนผู้ชำระภาษีที่ควรชำระ 2. การจัดเก็บได้ตามกำหนดเวลาหมายถึงการจัดเก็บภาษีรายได้ทันตามเวลาที่กฎหมายกำหนด 3. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายหมายถึงค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีไม่มากกว่าจำนวนเงินภาษีที่จัดเก็บได้หรือมีความคุ้มค่ากับวัสดุอุปกรณ์คนหรือเวลาที่ใช้ในการจัดเก็บ 4. การตรวจสอบติดตามหมายถึงการตรวจสอบติดตามเร่งรัดการจัดเก็บภาษีที่ค้างชำระรวมถึงการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับประชาชน 5. การฝึกอบรมให้ความรู้ตามสายงานหมายถึงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน 6. บุคลากรหมายถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ ดังแสดงให้เห็นตามแผนภาพกรอบแนวความคิด ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย